

CELOVČENSKI

vestnik

Letnik XIII.

Celovec, petek, 29. november 1968

Štev. 47 (1381)

Danes praznuje SFR Jugoslavija

29. november 1943 bo ostal neizbrisno zapisan v zgodovini jugoslovanskih narodov. Tega dne je bilo namreč v bosenskem mestecu Jajcu na osvobojenem ozemlju zgodovinsko drugo zasedanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ), na katerem so se zbrali svobodno izvoljeni delegati vseh narodov Jugoslavije, da sredi junaškega boja na življenje in smrt sprejmejo važne sklepe o nadaljnjem boju ter o ureditvi svoje domovine po izbojevanju svobodi.

Prvi zgodovinski sklep zasedanja je sklep o konstituiranju AVNOJ v vrhovno zakonodajno in izvršno narodno predstavniško telo Jugoslavije. Ta sklep je jasno izrazil voljo jugoslovanskih narodov, saj je dobila Jugoslavija z njim svoj pravi parlament. Protifašistični svet narodne osvoboditve je postal demokratično izvoljeno predstavništvo suverenosti in volje države in njenih narodov.

Drugi zgodovinski sklep zasedanja AVNOJ je sklep o federativni ureditvi Jugoslavije. Z njim je bilo zakonito potrjeno in zajamčeno, da je iz krvavega narodnoosvobodilnega boja jugoslovanskih narodov zrasla njihova popolna enakopravnost, hkrati pa je bila s tem sklepom še bolj utrjena enotnost in sloga vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

Tretji zgodovinski sklep zasedanja v Jajcu je sklep o odvzemu vseh pravic begunski kraljeviski vladi v Londonu oziroma Kairu. Začasno jugoslovansko vlado je bil imenovan Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije. Z njim so dobili jugoslovanski narodi vlado, kakršno je terjala njihova resnična volja, kajti Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije je ustrezal koristim narodnoosvobodilnega boja in potrebi po jamstvu za demokratično in svobodno bodočnost.

Od zgodovinskega zasedanja v Jajcu je minilo že četrto stoletje. V tem času je nova Jugoslavija, rojena v narodnoosvobodilnem boju, prehodila težko in hkrati uspešno pot. Po vojna obnova domovine in izgradnja njenega gospodarstva je zahtevala od jugoslovanskih narodov velike napore, toda sadovi niso izostali. Vzporedno pa se je odvijala tudi graditev socializma, uresničevanje resničnih socialističnih načel, zgrajenih na temeljih humanosti, enakopravnosti in suverenosti.

Današnja Jugoslavija je nedvomno država posebnega tipa. Njen ustroj gospodarskega in družbenega samoupravljanja je edinstven v svetu. Ta ustroj je plod pravilno pojmovanega socializma, ki je boj za človeka, za njegovo svobodo in blaginjo; socializma, ki je boj za suverenost in neodvisnost narodov.

Zato je povsem razumljivo, da je Jugoslavija že vsa leta v prvih vrstah držav, ki veljajo za najbolj dosledne in aktivne pobornike enakopravnega sodelovanja ter prijateljskega sožitja med narodi in državami. Zaradi te svoje dosledne politike je bila sicer že večkrat izpostavljena napadom in grožnjam, toda neustrašno je nadaljevala pot, ki si jo je začrtala pred petindvajsetimi leti na zgodovinskem zasedanju v Jajcu, katerega obletnico obhajajo danes jugoslovanski narodi kot svoj največji praznik.

Svetovni valutni sistem

se je znašel v zelo resni krizi

V zadnjem tednu so bili vsi še tako aktualni in akutni politični dogodki potisnjeni v ozadje in svetovna javnost je svoje zanimanje posvečala enemu samemu problemu: valutni krizi v Franciji. Francoski frank se je namreč — kakor prej angleški funt — znašel v zelo težkem položaju in v Bonnu so se sestali finančni ministri desetih glavnih zahodnih držav, da najdejo „zdravilo“ za enega svojih nevarno obolelih družinskih članov. In so ga tudi našli; toda de Gaullova Francija, ki že dalj časa velja za neposlušnega otroka zahodne družine, tega zdravila noče jemati; odločila se je za drug način zdravljenja.

Na „prijateljsko“ zahtevo po razvrednotenju franka je predsednik de Gaulle v posebnem „govoru narodu“ zavrnil načrte, ki so jih o francoski valuti skuhal v Bonnu, ter na svoj znani samovoljni način napovedal, da bo Francija rešitev iz

krize iskala po drugi poti. Omenil je razne oblike varčevanja, ki jih je predsednik vlade Couve de Murville medtem tudi že podrobno obrazložil, deloma pa celo že praktično uveljavil.

Odločitev Francije je izzvala v mednarodni javnosti in razumljivo še prav posebno na Zahodu pravo senzacijo. Po že omenjeni banski konferenci je namreč splošno prevladovalo mnenje, da za francosko valuto ni druge rešitve, kot pa razvrednotenje franka. Zdaj pa je odločitev de Gaulle pokazala, da je tudi še drug izhod. Morda res samo za nekaj časa, toda že to je dovolj, da so morali celo najbolj zavzeti zagovorniki razvrednotenja franka spremeniti svoje stališče in — kako daleč iskreno, je seveda drugo vprašanje — se pridružili mnenju Francije.

Vsekakor je Francija prevzela nase veliko breme in bo šele nadaljnji razvoj pokazal, v kolikšni meri se bodo podvzeli ukrepi res izkazali za dobro zdravilo. Ne nazadnje bo to odvisno od tega, kako daleč bo francoska vlada skušala to breme zvaliti predvsem na ramena delovnega ljudstva, kajti vsaka enostranska razdelitev bremen bi položaj nujno prej ali slej spet spravila iz ravnotežja.

Francoski primer pa je hkrati znova opozoril tudi na nevzdržnost sedanjega svetovnega valutnega sistema, katerega slabosti so postale očitne že med krizo angleškega funta in še prav posebno ob letošnjih dogodkih okoli zlata. Spričo tega nikakor ni izključeno, da se je de Gaulle za svoj nepričakovani korak odločil že v prepričanju, da

Nova konvencija o vojnih zločinih

Glavna skupščina Združenih narodov je izglasovala posebno konvencijo, s katero je uzakonjeno nezastaranje vojnih zločinov in zločinov proti človečnosti; poleg tega pa se ta konvencija nanaša tudi na ukrepe rasistične politike ter na akcije zasedbenih sil.

Tej konvenciji se lahko pridruži vsaka država, ki je članica OZN ali njenih posebnih organizacij, nadalje vsaka članica mednarodnega sodišča in končno vsaka druga država, ki jo glavna skupščina OZN povabi k pristopu. V veljavnost bo nova konvencija stopila tedaj, ko jo bo ratificiralo vsaj deset držav.

V glavni skupščini OZN je 58 držav glasovalo za novo konvencijo, 7 držav je glasovalo proti, 36 držav pa se je glasovanja vzdržalo. Proti konvenciji so glasovale Amerika, Anglija, Avstralija, El Salvador, Honduras, Portugalska in Južna Afrika.

Vprašanje manjšine je vprašanje demokracije

Med proračunsko razpravo v tržaškem deželnem svetu je več svetovalcev govorilo o položaju in vprašanjih slovenske narodne manjšine v Italiji. Posebno obširno sta o tem problemu razumljivo spregovorila zastopnik slovenske liste dr. Štoka in komunistični svetovalec slovenske narodnosti Lovriha, ki sta oba opozorila na številna vprašanja narodnostne zaščite ter poudarila, da mora dežela prevzeti pobudo za rešitev teh problemov, kajti narodno vprašanje Slovencev je bistveno in načelno vprašanje demokracije.

Zelo odločno stališče v tem vprašanju je zavzel tudi socialistični svetovalec Pittoni, ki je naglasil, da ne zanika, da je bilo na tem področju storjenih nekaj korakov naprej. Načelno so bile priznane nekatere pravice, sprejetih je bilo v službo nekaj posameznih slovenskih funkcionarjev, določene kulturne in športne organizacije manjšine so prejele prispevke. „Toda, kar primanjkuje, je jasna zavest stvarnih vprašanj manjšine, ki živijo v vsej naši deželi, ter jasna politična volja, da se ta vprašanja rešijo po ustavnih načelih in na način, ki je vreden omikane in demokratične družbe, tako da bi se zajamčil svoboden in demokratičen razvoj te skupnosti, ki ima svoje posebne narodnostne, kulturne in zgodovinske značilnosti.“

Narodne manjšine so most ki povezuje sosedne dežele

Podpredsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. France Hočvar je v slavnostnem govoru, ki ga je imel na nedeljski proslavi 50. obletnice bojev za osvoboditev Maribora in za severno mejo (o priveditvi posebej poročamo na drugem mestu — op. ured.), zavzel stališče tudi do odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo ter posebej do vprašanja slovenske manjšine.

Ko je dr. Hočvar govoril o življenjski poti slovenskega naroda, je med drugim poudaril, da so bile po drugi svetovni vojni potegnjene meje, onkraj katerih živijo deli slovenskega naroda v Italiji in Avstriji. „Oni predstavljajo narodno manjšino v omenjenih državah. Pripadniki manjšine so državljani Italije in Avstrije in imajo do teh držav državljanske obveznosti. Toda hkrati imata tudi obe državi do njih obveznosti, da zaščitita njihove narodnostne pravice in zagotovita njihovo popolno enakopravnost.“

Nadalje je dr. Hočvar izrazil zadovoljstvo, da je pri urejanju teh vprašanj prišlo v zadnjih letih do napredka, da so najdeni načini in sredstva ter je ustvarjeno ozračje, ki omogočajo in obetajo, da se bodo ta vprašanja zadovoljivo reševala in uredila. „Tudi se spotoma uresničuje to, kar smo vedno poudarjali, in sicer da naj postanejo narodne manjšine most, ki povezuje sosedne dežele, ki prispeva k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju.“

Podpredsednik slovenske vlade je nadalje ugotovil, da se odnosi z Avstrijo v celoti zelo dobro razvijajo. Odprte meje in ozračje medsebojnega spoštovanja ter zaupanja omogočajo ne samo svobodno potovanje ljudem, ne samo vse večje izmenjavo gospodarskih in kulturnih dobrin. „Se več, med prebivalci z obeh strani meje se izraža človeška in sosedska solidarnost, na podlagi katere po zdravem razumu dobri sosedje rešujejo celo vrsto lokalnih a vendar za vsakodnevno življenje pomembnih vprašanj.“

bo poleg reševanja nacionalnih val- umetno zgrajen na danes le še nalut treba iskati zdravilo predvsem videzni vrednosti ameriškega do- za svetovni valutni sistem, ki je larja.

Saigon je začel popuščati

V zadnji številki našega lista smo zapisali, da se tudi Saigon ne bo mogel v nedogled izmikati pogovorom o miroljubni rešitvi vietnamskega vprašanja. Danes tej ugotovitvi lahko dodamo, da je Saigon že začel popuščati, potem ko je prej več tednov trmasto bojkotiral pogovore v Parizu.

Odločitev saigonske vlade, da bo poslala svojo delegacijo na pariško konferenco, seveda še ne pomeni, da bo v Parizu že v doglednem času prišlo do pravih mirovnih pogajanj. Na taka pogajanja bo po vsej verjetnosti treba čakati še precej dolgo, zlasti ker saigonski režim še naprej name-rava delati težave. Svojo privolitve, da se udeleži pariških razgovorov, je saigonska vlada namreč povezala s celo vrsto pogojev, ki bodo razumljivo naleteli na odpor pri nasprotni strani, to je predvsem pri južnovietnamski osvobodilni fronti. To velja

še prav posebno za zahtevo, da Amerika ne sme priznati osvobodilne fronte, da gre v Parizu za dvostranske in ne štiristranske pogovore (čeprav ob udeležbi štirih delegacij) in da Južnemu Vietnamu ne sme biti vsiljena koalicijska vlada, ki bi vključevala osvobodilno fronto.

V bistvu te zahteve niso nič drugega, kot pa najboljši dokaz, kako se saigonski režim boji za svoje stolčke, ki jih še naprej hoče obdržati s pomočjo Amerike. Odpor saigonskih generalov proti osvobodilni fronti namreč jasno kaže, da se v Saigону čedalje bolj zavedajo lastne osvo-rženosti pri vietnamskem ljudstvu, medtem ko osvobodilna fronta vedno bolj pridobiva na ugledu.

Za Ameriko pogoji, ki jih je stavila saigonska vlada, gotovo niso bili prijetni. Kljub temu jih je morala več ali manj sprejeti, kajti sicer bi svetovna javnost — kakor že tolikokrat — podvomila tudi v njeno pripravljenost, da hoče potom pogajanj iskati za Vietnam tako rešitev, ki bi tej hudo preizkušeni deželi končno zagotovila mir in svobodo.

V političnih krogih ne izključujejo možnosti, da bo že prihodnji teden prišlo do prvega srečanja v Parizu. Prav tako pa so politični opazovalci tudi prepričani, da pogovori ne bodo lahki. V veliki meri bo uspeh odvisen od tega, kako daleč bo Amerika uspelo brzdati svojega „varovančka“ iz Saigona.

Tradicionalni sprejem

ob državnem prazniku SFRJ

Za državni praznik SFR Jugoslavije je jugoslovanski generalni konzul inž. Karmelo Budihna s soprogo tudi letos priredil sprejem, in sicer v sredo zvečer v slavnostni dvorani celovške trgovske zbornice.

Sprejema so se udeležili mnogi vodilni predstavniki političnega, gospodarskega in kulturnega življenja Koroške z deželnim glavarjem Simo in predsednikom deželnega zbora Tillianom na čelu; navzoči pa so bili tudi številni zastopniki slovenskih organizacij in ustanov na Koroškem.

Ameriško-sovjetski boj za Luno

Kmalu potem, ko se je zadnji polet treh ameriških kozmonavtov zaključil, so v Ameriki najavili nadaljnji program in napovedali tudi nekatere datume, med drugim tudi dan, ko se naj bi trije ameriški vesoljci „sprehodili do Lune in nazaj“. Ta ameriški „skok“ do Lune je predviden za letošnje božične praznike. V zahodnem tisku so te napovedi široko komentirali in slišati je bilo enkrat mnenje, da so Američani končno in dokončno prehiteli Sovjetsko zvezo v tekmi za Luno; prvi človek, ki bo pristal na Luni, bo torej Američan. Toda takoj nato je sledil nov sovjetski uspeh, namreč nedavni polet vesoljske ladje „Zond“ okoli Lune in njen pristank na ozemlju Sovjetske zveze in ne na oceanu. Po tem uspehu sovjetske astronavičke se je tehnika ponovno nagnila na sovjetsko stran in spet je ostalo povsem odprto vprašanje, kdo bo prvi na Luni.

Na to vprašanje danes verjetno še nihče ne more dati zanesljivega odgovora; verjetno tega ne vedo niti v Moskvi niti v Washingtonu, torej ljudje, ki o tem odločajo. Pač pa ljudje, ki se s tem vprašanjem bolj podrobno ukvarjajo, lahko dajo vsaj kolikor toliko zanesljivo oceno.

Eden teh je direktor observatorija v Bochumu Kaminski, za katerega trdijo, da je najbolj poučen izvedenec Zahoda, kar zadeva tovrstne sovjetske načrte in to iz enostavnega razloga, ker iz svojega „opazovališča“ v Bochumu stalno sledi vsem sovjetskimi vesoljskim poskusom. In kaj meni Kaminski? Nemški strokovnjak meni, da bi mogli Sovjeti prehiteti Američane v božičnem obisku Lune, morda bi se mogli Sovjeti izkrcati na Luni pred Američani. Svoje trditve Kaminski utemeljuje s tem, da kažejo Sovjeti v vseh svojih dosedanjih poskusih veliko več „zrelosti“ kot Američani, ko gre za tako imenovano osvajanje Lune. To svojo „zrelost“ so Sovjeti dokazali — po mnenju „Zond 5“ in „Zond 6“. S svojim zadnjim poskusom so Sovjeti dokazali svoje izredne „sposobnosti manevriranja“, kar da slutiti, da jim ni treba čakati niti na tako imenovano „vesoljsko okno“, to se pravi na tisto časovno razdobje, ki je najbolj primerno glede na položaj Lune in Zemlje. Na vsak način bo to „vesoljsko okno“ za Sovjete odprto med 2. in 3. decembrom letos, medtem ko se bo „vesoljsko okno“ za Američane zaradi njihove „zemljepisne lege odprlo šele 20. decembra.

Kaminskega so tudi vprašali, kaj meni o tem, ali bi mogli Sovjeti v tako kratkem času poslati okoli Lune tudi svoje ljudi, ko pa so vendar sami izjavili, da njihova ladja „Sojuz“ ni primerna za takšne poskuse in bi bilo iz tega mogoče sklepati, da bi morali prej preizkusiti kako drugo, novo vesoljsko ladjo, ki bi bila primerna za polet proti Luni. Po mnenju Kaminskega je treba upoštevati dve stvari: že pred leti je sovjetska vesoljska ladja „Vozhod“ ponesla na krožno pot okoli Zemlje tri kozmonavte; drugo dejstvo pa so sovjetski velikanski vesoljski laboratoriji vrste „Proton“, katerih zadnji pred nedavnim uspešno preizkušeni laboratorij je tehtal kar 17 ton, medtem ko so prejšnji tehtali po 12 ton.

Tudi na vprašanje, ali bi bili Sovjeti pripravljene „pohiteti“ s kakim poskusom brez predhodnega kolavdiranja neke ladje, posebno ker so glede mostov posameznih vesoljskih ladij zelo previdni, je Kaminski razmeroma odločen v svojem mnenju in pravi, da ne smemo pozabiti na dejstvo, da so Sovjeti napravili celo vrsto tajnih poskusov. Pri tem opozarja Kaminski zlasti na vrsto poskusov, ki so jih Sovjeti napravili s svojimi vesoljskimi kabinami vrste „Kozmos“, glede katerih svet sploh ni obveščen, kaj so z njimi dosegli.

Drugi človek, katerega mnenje o tem vprašanju je nedvomno zanimivo, je sir Bernard Lovell, direktor observatorija Jodrell Bank pri Londonu. Lovell razpolaga z velikanskim radioteleskopom, ki mu omogoča, da „sledi“ vsem sovjetskim in tudi ameriškim poskusom; prav on je ujel tudi prve znake prvega sovjetskega sputnika leta 1957.

Po mnenju Lovella je zelo tvegano poslati ljudi na potovanje okoli Lune, vsaj za sedaj, v sedanjih razmerah. Vprašanje je, če bodo Američani Lovella poslušali, ko so se vendar že odločili, da bodo trije njihovi kozmonavti za božič „obiskali“ Luno. Bernard Lovell se

zaveda, da gre za velikansko tekmo za prestiž, za tekmo, ki sta jo začeli Amerika in Sovjetska zveza. V tem primeru se more računati tudi s človeškimi žrtvami. Po mnenju Lovella je namreč „zelo težko, če se bodo trije ameriški kozmonavti živi vrnili na Zemljo“. To svojo zelo odločno trditve angleški strokovnjak utemelju-

Razvojne možnosti Slovenije

V izvršnem svetu SR Slovenije so prejšnji teden razpravljali o gradivu, ki ga je pod naslovom „Ocena razvojnih možnosti SR Slovenije v letu 1969“ pripravil in predložil republiški zavod za planiranje. Ravnatelj omenjenega zavoda Jože Novinšek je v obrazložitvi gradiva poudaril, da je možno pričakovati v letu 1969 nekoliko živahnjšo gospodarsko rast, ki bi realno omogočala oceno porasta družbenega proizvoda za 7 ali 8 odstotkov. Tak porast bi bilo mogoče doseči s pričakovanim oživiljanjem proizvod. dejavnosti na vseh področjih, zlasti s predvidenim povečanjem industrijske proizvodnje, medtem ko v kmetijstvu pričakujejo nekoliko počasnejšo proizvodno rast.

Po ocenah strokovnjakov so dane vse možnosti, da bi se proizvodnja dela prihodnje leto povečala za približno 6 odstotkov, s tem pa da bi bilo približno 80 odstotkov porasta družbenega proizvoda doseženo z intenzivnejšim gospodarjenjem. Ob takem gibanju proizvodnosti bi bilo mogoče prihodnje leto povečati tudi število zaposlenih za 1,5 do 2 odstotka. Ocena računa ob predvidenem povečanju obsega proizvodnje s porastom izvoza blaga in storitev za 10 do 12 odstotkov, s porastom notranje potrošnje za 7 do 8 odstotkov, v okviru tega s povečanjem obsega investicij za 14 do 16 odstotkov ter osebne potrošnje za 5,5 do 6,5 odstotka.

Ravnatelj Novinšek je za pomembno družbenoekonomsko nalogo v naslednjem in v prihodnjih letih označil prizadevanja za uresničenje z reformo predvidene prazdelitve družbenega proizvoda v korist delovnih organizacij in v zvezi s tem prizadevanje republike, da bi se zmanjšale obveznosti delovnih organizacij, zlasti do zveze. Če bodo sprejeta predložena družbenoekonomska izhodišča o oblikovanju dohodkov in kritju potreb splošne porabe, bi znašal prihodnje leto delež splošne potrošnje v družbenem proizvodu približno 20,8 odstotka; različni dopolnilni prispevki pa bi ta delež zvižali na približno 38 odstotkov.

EFTA-KONFERENCA NA DUNAJU:

Evropska integracija v slepi ulici

Na Dunaju je prejšnji teden zasedal ministerski svet EFTA, ki je obravnaval predvsem trenutno stanje in izglede za nadaljnjo integracijo v Evropi. Predstavniki včlanjenih držav — Avstrije, Anglije, Danske, Norveške,

Švedske, Švice in Portugalske ter Finske kot pridružene države — so razpravljali o vprašanju splošne prilagoditve na Evropsko gospodarsko skupnost in je prišlo pri tem do dveh več ali manj različnih stališč.

Po eni strani — to je prišlo do izraza tudi v zaključnem sporočilu — prevladuje želja po sporazumu z EGS brez vsakih političnih pogojev oziroma obveznosti. Za tako rešitev se zavzemajo predvsem nevtralne države, kot sta na primer Avstrija in Švica. Zlasti predsednik Švice Schaffner je zelo jasno povedal, da more biti sprejemljiva le taka rešitev, ki bi upoštevala mednarodne obveznosti članice EFTA. Na splošno pa je Schaffner ugotovil, da se je evropska integracija znašla v slepi ulici, iz katere je treba najti izhod, najprej v obliki prehodne rešitve pod pogojem, da bi le-ta spoštovala obveznosti, ki jih imajo članice EFTA v mednarodnem pogledu. Avstrijski zunanji minister dr. Waldheim pa je v tej zvezi dejal, da ne bi smeli zamuditi priložnosti za navezavo razgovorov ali pogajanj, ki bi evropsko integracijo lahko privedla iz sedanje slepe ulice.

Precej drugačno stališče je zastopala Anglija, ki se že od vsega začetka zavzema za polno članstvo v EGS in se zato noče zadovoljiti s katerokoli prehodno rešitvijo. Angleški predstavnik Mully se je precej odločno izrekel tudi proti nedavnemu predlogu francoskega zunanjega ministra Debrea, kateri je predlagal, naj bi prepad med EGS in EFTA najprej premostili z nadaljnjim izvajanjem tako imenovane Kennedyjeve runde ter bi v teku štirih let znižali carine za industrijske izdelke in našli posebne sporazume za kmetijstvo. Po mnenju angleškega zastopnika gre pri tem le za predlog ene same članice EGS in ne za celotno skupnost, zato je treba biti zelo previden.

V zaključnem sporočilu je bilo izraženo neke vrste kompromisno stališče, češ da bodo vsakršni pozitivni predlogi za prehodno rešitev vključno predlogov EGS za trgovinske sporazume deležni pozitivnega obravnavanja, kakor je ministerski svet EFTA to pripravil izrazil tudi že na svoji prejšnji seji maja meseca v Londonu. Poleg tega je bila pozitivno sprejeta prošnja Islandije za sprejem v EFTA ter bo verjetno že v kratkem prišlo do tozadavnih pogajanj.

Svetovna trgovina

Strokovnjaki GATT (splošnega sporazuma o carinah in trgovini) so sestavili letno poročilo, v katerem navajajo, da se bo svetovna trgovina letos povečala predvidoma za 8 odstotkov, medtem ko je lani znašal porast le 5 odstotkov. Izvoz in uvoz industrijsko razvitih držav v letu 1968 bosta za kakih 9 odstotkov večja od lanskega.

O razvoju trgovine dežel v razvoju poročilo napoveduje, da je predvsem pričakovati „pospešitev“ trgovine v prid tem državam. Predvidevajo, da se bo izvoz iz teh držav povečal v primerjavi z lanskim letom za 6 do 8 odstotkov (lanski porast je znašal le 2,5 odst.); uvoz teh držav pa se bo po mnenju strokovnjakov GATT povečal za 4 do 6 odstotkov, tako da bi se zmanjšal njihov trgovinski primanjkljaj, ki je bil lani precej velik.

Center svetovne trgovine

Na južnem koncu Manhattan, kjer je bilo še pred dvema letoma 160 stavb z 240 prodajalnami, 144 delavnicami in skladišči ter več kot sto stanovanji, je zdaj gradbišče največje sodobne arhitekture — novega centra svetovne trgovine. Dva nebotičnika s 110 nadstropji, ki se bosta kot „dvojčka“ dvigala 411 m visoko, bodo kot škatlice vžigalice obdajale štiri stavbe po 7 do 10 nadstropij.

Gradbeni stroški bodo znašali okoli 575 milijonov dolarjev (skoraj 14,5 milijarde šilingov). Letne izdatke za vzdrževanje vključno z amortizacijo pa računajo v višini okoli 60 milijonov dolarjev, torej vsoto, ki jo bo verjetno le težko dobiti z najemnino za poslovne prostore v tej zgradbi, katerih skupna površina bo znašala skoraj milijon kvadratnih metrov. Vendar pa so graditelji centra že doslej zbrali nad 600 interesentov za te prostore, v katere se bo med drugim vselilo 271 industrijskih in izvozno-uvoznih podjetij, 24 bank, 66 brodarških družb ter 32 tujih in 20 domačih trgovskih zastopstev. Izračunali so, da bo v tem posloppju zaposlenih nad 50.000 ljudi, nadaljnjih 80.000 oseb pa bo dnevno prišlo v stavbe bodisi poslovno, bodisi kot turisti, ki jih bo zanimala največja zgradba sveta, tako da bosta stolpa po vsej verjetnosti postala turistična posebnost za domačine in za tujece.

Leta 1972, ko naj bi center svetovne trgovine izročili svojemu namenu — delno pa bo posloppje vseljivo že do leta 1970 — newyorški nebotičnik Empire state s 380 m višine namreč ne bo več najvišja stavba na svetu.

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Letošnjih predsedniških volitev v Ameriki, ki so bile 5. novembra, se je po zadnjih ugotovitvah udeležilo razmeroma najmanj volilnih upravičencev v minulih dvanajstih letih. Izmed 120 milijonov vpisanih volivcev jih je prišlo na volišče samo 72 milijonov, to je komaj 60 odstotkov. To razlagajo z nezanimanjem mnogih volivcev za tega ali onega izmed treh predsedniških kandidatov. Izvoljeni kandidat republikancev Richard Nixon je dobil samo 300.000 glasov več kakor kandidat demokratske stranke Hubert Humphrey.

LJUBLJANA. — V Sloveniji so v ponedeljek že četrty podelili Bloudkove nagrade, ki so najvišje republiško priznanje za posebne dosežke na telesnokulturnem področju. Bloudkove nagrade je letos dobilo pet posameznikov in ena organizacija, Bloudkove plakete pa 19 posameznikov in 3 organizacije. Najuspešnejša slovenska udeleženca na letošnjih olimpijskih igrah v Mehiki — telovadec Miro Cerar in košarkar Ivo Daneu — sta ob tej priložnosti prejela posebno priznanje Zveze za telesno kulturo Slovenije, ker sta bila že prej dobitnika Bloudkove nagrade, ki jo za enako dejavnost podeljuje samo enkrat.

MOSKVA. — Ameriška senatorja Gore in Pell, ki sta se udeležila zasedanja ministrskega sveta atlantskega pakta v Bruslju, sta obiskala tudi Sovjetsko zvezo, kjer sta imela razgovor s predsednikom sovjetske vlade Kosiginom. Ob tej priložnosti je Kosigin izjavil, da po njegovem mnenju ne bo moglo priti do zmanjšanja mednarodne napetosti, če bi katerakoli od obeh vele-sil imela večjo atomsko prednost pred drugo. Hkrati je Kosigin dejal, da sovjetska vlada ne odobrava izjave, izrečene med kampanjo za predsedniške volitve v Ameriki, da se namreč Amerika lahko pogaja samo z pozicij sile. Imenoma Kosigin sicer ni navajal nikogar, po vsej verjetnosti pa so bile njegove besede namenjene novemu ameriški predsedniku Nixonu, ki je v nekem predvolilnem govoru dejal, da se mora Amerika pogajati s Sovjetsko zvezo „ne zaradi slabosti, ampak s prepričljivostjo nesporne in spoštovanja vredne sile“.

BERLIN. — Zahodnonemški mikrobiolog dr. Ehrenfried Petras, ki je doslej raziskoval biološka in kemijska sredstva za vojaške potrebe, je zaprosil za politično zaščito v Vzhodni Nemčiji. To svojo prošnjo je utemeljil s tem, ker hoče, da njegove izkušnje in znanje služijo miru. Petras je bil predstojnik laboratorija na inštitutu za aerobiologijo v Zahodni Nemčiji ter je po lastni izjavi sodeloval pri raziskavah bakteriološkega in kemičnega orožja po naročilu bonskega obrambnega ministrstva.

RIM. — Predsednik italijanske republike Saragat je poveril voditelju krščanskih demokratov Maranu Rumorju nalogo, da sestavi novo vlado. Že prej je dobil podoben mandat socialistični predsednik poslanske zbornice Alessandro Pertini, vendar je bil ta mandat več ali manj le formalnega značaja in namenjen za trenutek, ko je demokristjanska stranka še bila notranji boj za skupno stališče glede bodoče vladne koalicije.

SAIGON. — Južnovietnamski režim generalov se je po dolgem zavlačevanju in pritisku mednarodne javnosti končno le odločil, da pošlje svoje delegate na pariško konferenco, kjer bodo zastopniki saigonske vlade skupaj s predstavniki južnovietnamske osvobodilne fronte ter Amerike in Severnega Vietnamu skušali najti pot do mirne rešitve vietnamskega problema.

VATIKAN. — Kardinal Pericle Felici, ki je šele pred nedavnim obdobjem krivoverstva vsakogar, ki bi podvomil v avtoriteto cerkvene hierarhije, se je te dni znova odločno zavzel za spoštovanje papeževih odločitev. Kardinal je namreč zahteval brez-pogojno priznavanje papeževih predpisov, pa čeprav ti predpisi tudi ne bi bili pravilni. Pri tem je posebej mislil odločitve glede nadzorstva rojstev, duhovniškega celibata in drugih osporavanih vprašanj.

BUDIMPEŠTA. — Po daljši boleznici je v starosti 70 let umrl Istvan Dobi, član najvišjega vodstva madžarske socialistične delavske partije in bivši predsednik prezidija ljudske skupščine Madžarske.

KOBLENZ. — Na konferenci, posvečeni vojaškemu problemu, je zahodnonemška FDP zahtevala odhod vseh tujih čet iz Evrope ter ustanovitev brezatomske cone v srednji Evropi in evropskega varnostnega sistema. Hkrati so se zahodnonemški liberalci izrekli za to, naj bo zahodnonemška vojska opremljena samo s klasičnim orožjem, od vlade pa so zahtevali skrajšanje vojaškega roka od sedanjih 18 na 15 mesecev.

BUKAREŠTA. — Amerika in Romunija sta sklenili sporazum o izmenjavi znanstvenikov, strokovnjakov in znanstvenih podatkov s področja atomistike. Zda pa se pogajajo o podaljšanju sporazuma o kulturnem sodelovanju.

50-LETNICA BOJEV ZA SEVERNO MEJO:

Prijateljsko sodelovanje čez odprto mejo

V Mariboru je bila zadnja nedeljo osrednja slavnost ob letošnji 50. obletnici bojev za severno mejo. Slavja Maistrovih in koroških borcev so se udeležili tudi visoki predstavniki političnega in družbenega življenja Slovenije, med njimi pokrovitelj proslave Franc Leskošek-Luka, predsednik Zveze združenj borcev NOV Slovenije, član sveta federacije Miha Marinko, predsednik republiškega zbora skupščine SR Slovenije Joža Vilfan in podpredsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. France Hočevar, ki je imel tudi slavnostni govor.

Predsednik mariborske občinske skupščine Mirko Žlender je v svojem pozdravnem govoru naglasil, da upravičeno lahko rečemo, da je general Maister s svojimi prostovoljci in borci postavil severno mejo, ki jo je pozneje potrdil mednarodni sporazum in da brez borcev za severno mejo Slovenija ne bi bila taka, kakršna je. Svoja izvajanja je zaključil z ugotovitvijo, da sta danes na tej meji zmagala strpnost in razum ter da prijateljsko sodelovanje in pristni stiki čez odprto mejo niso samo lepo zvoneča načela, ampak del vsakdanjega življenja.

Slavnostni govornik je nakazal razmere v letu 1918 in dejal, da takratni voditelji slovenskega javnega in političnega življenja niso bili pripravljeni na prevzem oblasti v slovenskih pokrajinah, že zlasti ne v krajih zunaj takratne Kranjske. Poudaril je vlogo generala Maistra, ki je s peščico domoljubnih vojakov in oficirjev prevzel v Mariboru vojaško poveljstvo, mobiliziral slovenske obveznike in iz njih formiral enote, ki so zavarovale severno mejo na Štajerskem in Koroškem. Ko je govoril o sedanjih odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo, je dr. Hočevar naglasil, da se ti odnosi v celoti zelo dobro razvijajo. „Odprte meje in atmosfera medsebojnega spoštovanja in zaupanja omogočata, da z obeh strani meje prihaja do izraza človeška in sosedska solidarnost, na podlagi katere po zdravem razumu kot dobri sosedje urejamo celo vrsto krajevnih, a vendar za vsakodnevno življenje pomembnih vprašanj.“ V takem duhu — je poudaril govornik — se odvija plodno sodelovanje s sosednimi avstrijskimi deželami Koroško, Štajersko in Gradiščansko, takšna politika pa je bila z obeh strani v polni meri potrjena in spodbujena tudi ob obisku predsednika republike Avstrije Jonasa v Jugoslaviji.

Predsednik Zveze združenj borcev NOV Slovenije Franc Leskošek-Luka je na prapor občinske organizacije zveze prostovoljcev-borcev za severno mejo pripeljal spominski trak in dejal, da je bil ta prapor nekdanji simbol boja, danes pa je simbol prijateljstva med narodi. Udeleženci spominske slavnosti so počastili spomin padlih borcev za severno mejo, vence pa so položili tudi k spomeniku talcev ter na grob generala Maistra.

Svečane proslave ob 50. obletni-

Zoisov spomenik

v slovenski šoli v Trstu

Kakor smo v našem listu že poročali, nosijo slovenske šole v Trstu imena po slavni slovenski kulturnikih. Tako je na primer trgovski tehnični zavod (kakor imenujejo trgovsko akademijo) poimenovan po Žigi Zoisu, kateri ima izredno velike zasluge za slovenski kulturni preporod; prav tako pa je tudi že za svojega časa vzpostavljala stike med slovenskim in italijanskim ljudstvom.

Na dvorišču omenjenega šolskega zavoda je bila prejšnjo soboto prisrčna slavnost, ko so v navzočnosti številnih predstavnikov šolskih oblasti ter raznih slovenskih ustanov odkrili doprni kip Žige Zois. Kip je delo znanega kiparja Borisa Kalina.

ce bojev za Maribor in severno mejo so se začele že v soboto z otvoritvijo razstave, ki sta jo v razstavnem salonu Rotovž pripravila mu-

Prihodnje leto barvna televizija

S prenosom noveletnega koncerta dunajskih filharmonikov 1. januarja 1969 bo tudi avstrijska televizija začela oddajati program v barvah. Od tega dne naprej bo prvi spored avstrijske televizije, ki obsega mesečno povprečno okoli 220 ur, vsak mesec vseboval kakih 20 do 30 ur oddaj v barvah, vendar pri izbiri po izjavi generalnega intendanta Bacherja ne bo odločilen barvni faktor, marveč predvsem vrednost posameznih oddaj.

Oddaje v barvah bodo lahko gledali povsod tam, kjer zdaj v redu sprejemajo prvi program avstrijske televizije, seveda pod pogojem, da že imajo oziroma si bodo nabavili ustrezne sprejemnike in antene za barvno televizijo. Po ocenah znaša število takih sprejemnikov zdaj v Avstriji 3000 do 5000, v prihodnjem letu pa se bo njih število povečalo predvidoma na 12 do 13 tisoč aparatov.

Večino oddaj v barvah bo avstrijska televizija v prihodnjih mesecih prevzela od drugih postaj, deloma pa bo gledalcem posredovala tudi lastne produkcije. Seveda pa bo vse te oddaje tudi v bodoče možno sprejemati v črno-beli tehniki.

JANKO PLETERSKI:

Petdeset let avstrijske republike

(Ponatis iz „Dela“)

Zgodovina prve republike je zgodovina postopnega izirvanja socialdemokracije od udeležbe pri vodstvu države, postopnega likvidiranja demokratične ureditve in fašizacije pod vplivom Mussolinijeve Italije. V tem razvoju so bile onemogočene tiste politične sile, ki bi se bile utegnile uspešno upreti osvajaški politiki Hitlerjeve Nemčije in rasti nacizma pri Avstrijskih samih. Priključitev Nemčiji tik pred drugo svetovno vojno je bila konec tega razvoja, hkrati pa — kot že omenjeno — začetek novega.

Vprašanje, ali naj bo po zmagi nad Hitlerjevo Nemčijo Avstrija obnovljena kot samostojna država ali ne, so zavezniške velike sile v pritrilnem smislu odločile decembra 1943. Tudi jugoslovanski narodi so ta sklep dejavno podprli. O tem pričajo ne samo stiki med njihovo narodnoosvobodilno organizacijo in odporiški skupinami v Avstriji, sodelovanje slovenskih partizanov na Koroškem z avstrijskimi protifašisti, ampak tudi ustanovitve avstrijskih bataljonov v okviru NOV Slovenije. Niso zato prazne besede dunajskega župana g. Mareka, ki jih je izrekel ob obisku predsednika Tita v Avstriji leta 1967, da je približevanje enot jugoslovanske NOV avstrijskim mejam pomenilo tudi približevanje svobode za Avstrijo.

Dne 27. aprila 1945 so predstavniki avstrijskih strank izjavili, da je priključitev Nemčiji neveljavna in da se obnavlja samostojna demokratična republika Avstrija. Štiri velike sile, ki so menda zasedle avstrijsko ozemlje, so ta sklep podprle. Odločile so tudi, da državne meje druge republike ostanejo nespremenjene, državno pogodbo pa so — pač spričlo razmaha mrzle vojne — z Avstrijo sklenile šele 15. maja 1955. Zadnji vojak zasedbenih čet se je umaknil 26. oktobra 1955 in ta dan je avstrijska skupščina sprejela tudi zakon o trajni nevtralnosti Avstrije. Dan sprejetja tega zakona je zdaj dan, ki ga republika Avstrija praznuje kot državni praznik. Tudi v času,

zej narodne osvoboditve in pokrajinski arhiv v Mariboru. Razstava je bila v bistvu razdeljena na pet delov. Prvi del je bil posvečen obdobju pred prevratom, in sicer deklaracijskemu gibanju s podpisnimi akcijami in deklaracijskimi tabori; prikazani so bili tudi upori slovenskih vojakov v avstro-ogrski armadi. Drugi del razstave je veljal bojem za Maribor in dogajanjem v Mariboru od razpada habsburške monarhije do konca januarja 1919, medtem ko je tretji del prikazoval zasedbo narodnostne meje na območju štajerskega obmejnega poveljstva ter boje ob severni meji. Naslednji četrti del razstave je bil posvečen boju za Maribor in severno mejo na mirovni konferenci, v zadnjem delu pa so bile prikazane proslave osvoboditve Maribora in bojev za severno mejo tako v času stare Jugoslavije kakor tudi po drugi svetovni vojni.

V okviru razstave je bila razstavljena tudi zgodovinska literatura o bojih za Maribor in severno mejo, Štajerska knjižnica pa je prispevala še posebno razstavo pod naslovom „Odmevi bojev za severno mejo v slovenski literaturi“.

Nedeljsko slavnostno zborovanje Maistrovih in koroških borcev je obogatil še pester kulturni spored, pri katerem je sodelovalo skoraj 500 pevk, pevcev in godbenikov.

Zanimivo dokumentarno razstavo ob 50-letnici bojev za severno mejo so pripravili in včeraj slovesno odprli tudi na Jesenicah. Prikazan je razvoj političnih dogodkov pred petdesetimi leti, ko je propadala stara avstro-ogrska monarhija in so se na njenih razvalinah pojavljale nove države. Iz bogatega gradiva slik in uradnih spisov je razvidno, kako so bili ljudje že siti dolgoletne vojne. Na vpogled so dokumenti in slike o ustanavljanju narodnih straž, o organizaciji prostovoljnih enot za obrambo severne meje, o bojih na tej meji v letih 1918 in 1919 ter o vseh političnih dogodkih tja do plebiscita leta 1920. Razstava bo odprta do 6. decembra ter bo gotovo deležna odziva pri vseh, ki se zanimajo za dogodke pred petdesetimi leti.

Slovenska filharmonija je spet priredila koncert v Celovcu

V okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo je v ponedeljek priredila Slovenska filharmonija koncert v Celovcu. Velika dvorana Doma glasbe je bila zasedena do zadnjega kotička, le za visoke goste rezervirana proa vrsta je bila skoraj prazna. Tam je bilo videti le uradnega spremljevalca filharmonije pomočnika sekretarja za kulturo in prosveto SR Slovenije Ratka Poliča ob strani dvornega svetnika dr. Polleya kot predstavnika prireditelja, nadalje generalnega konzula SFRJ inž. Karmela Budihno in konzula Željka Jegliča s soprogama ter tretjega predsednika deželnega zbora Hansa Pawlika in bišega deželnega glavarja Wedeniga.

Koncert v jubilejnem letu 60. obletnice ustanovitve filharmoničnega orkestra v Ljubljani in 20. obletnice obnovitve te pomembne slovenske kulturno-umetniške ustanove ter ustanovitve njenega zbora je dirigiral mladi dirigent Marko Munih, ki smo ga doslej v Celovcu poznali le kot dirigenta APZ „Tone Tomšič“.

Zanimivi spored je obsegal dela Primoža Ramoviča, Antonina Dvořaka, Claudea Debussyja in Jeana Sibeliusa. Dirigent je pravilno postavil na začetek Ramovičovo „Intrado“, ne le, ker gre za moderno dvanajsttotsko skladbo, marveč predvsem zato, ker je prvenstveni namen kulturne izmenjave, da koroška publika spozna tudi sodobno slovensko glasbeno ustvarjanje, ki ga ta pomembna sodobna partitura vsekakor predstavlja.

Višek večera pa je bil nedvomno Dvořakov koncert za orkester in violino v a-molu s svetovno znanim solistom Igorjem Ozimom, ki se je s svojim suverenim in dovršenim podajanjem tega zahtevnega dela nudi poslušalcem globoko doživljanje ob tej Dvořakovi skladbi. Ni čuda, da je solist žel viharje aplavza, ki pa je bil prav tako mogočen tudi po eksaktni izvedbi Debussyjevih „Nokturnov“, kjer sta se v tretjem delu — „Sivenah“ — homogeno ujemala orkester in spremljajoči ženski zbor. Koncert je zaključila popularna Sibeliusova skladba „Finska“, visoka pesem o jinski zemlji in finskem človeku.

Orkester in zbor, še posebno pa mladega dirigenta je številna publika nagradila zlasti ob koncu z izredno prisrčnim in močnim aplavzom, da bi za še bolj učinkovit zaključek koncerta brez dvoma zaslužila še kak dodatek iz bogatega repertoarja Slovenske filharmonije.

KULTURNE DROBTINE

● Na letni skupščini Akademskega pevskega zbora „Tone Tomšič“ (ki bo v nedeljo gostoval v Celovcu, op. ured.) so podelili vrsti osebnosti diplome častnega člana. Kot prvi tujec je bil za častnega člana tega ansambla izvoljen avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld, ki se je za visoko odlikovanje pristočno zahvalil v slovenskem jeziku.

● Šele 52 let star je na Golniku umrl Jože Pangov, režiser in dramaturg slovenskega lutkarstva. Po njegovem prizadevanju so slovenski lutkarji dosegli evropsko raven, mednarodno priznanje njegovemu znanju in delu pa je bila izvolitev v predžidj UNIME, mednarodne organizacije lutkarjev.

● Narodno gledališče v Beogradu je te dni praznovalo svoj stoletni jubilej, ob katerem ga je predsednik republike odlikoval z Redom za zasluge za narod z zlato zvezdo. Na slavnostni seji so sklenili, da bodo vsako leto na dan naročnega gledališča (22. novembra) podelili zlato značke zaslužnim članom gledališča ter

nagrade za umetniške stvaritve tokom sezone. Prav tako je bilo sklenjeno, da bodo v čast stoletnici gledališča podelili listine in plakete raznim jugoslovanskim gledališčem, med njimi tudi Slovenskemu narodnemu gledališču v Ljubljani. Jugoslovanska pošta uprava je stoletnico narodnega gledališča v Beogradu — kakor ob stoletnici ZNG v Ljubljani — počastila s posebno znamko.

● V ponedeljek je v starosti 90 let umrl slavni ameriški pisatelj Upton Sinclair, ki je s svojimi družbeno-kritičnimi spisi veljal za pionirja socialnega napredka. Med svojim več kot šestdesetletnim pisateljevanjem je napisal nad 80 del, od katerih so bila mnoga prevedena v številne svetovne jezike; nekaj njegovih romanov imamo tudi v slovenskem prevodu. Poleg pisateljevanja se je Upton Sinclair bavil tudi s politiko ter je večkrat nastopil pri volitvah kot socialistični kandidat. Za svoje pisateljsko delo je prejel Pulitzerjevo nagrado, najvišje tovrstno priznanje v Ameriki.

ko je Avstrija živela še pod zasedbo in ko so temeljna vprašanja bodoče državne pogodbe bila že odločena, med njimi zlasti mejno vprašanje, je Jugoslavija podpirala avstrijska prizadevanja po popolni osamosvojitvi in njenem sprejemu kot polnopravne države med Združene narode. Takšno pozitivno stališče Jugoslavije je pospeševala okoliščina, da je avstrijska vlada izražala pripravljenost sprejeti v državno pogodbo določila, ki naj bi slovensko narodno manjšino na Koro-

V zadnji številki je moralo izpasti nadaljevanje članka „Petdeset let avstrijske republike“, ki ga je v „Delu“ objavil Janko Pleterski. Cenjene bralce prosimo za razumevanje in objavljamo danes drugi del tega članka. Uredništvo

škem in Štajerskem in pa hrvaško na Gradiščanskem zavarovala v njihovem obstoju in jim zagotovila uživanje narodnostnih pravic. Ta določila in zagotovila so pozneje bila zapisana v 7. členu državne pogodbe.

Tja do leta 1966 je poglobljena značilnost avstrijskega političnega položaja bilo skupno vladanje obeh največjih strank, Ljudske stranke Avstrije in Socialistične stranke Avstrije. Namen koalicije je presegel zgolj obnovo samostojne države, prizadevala si je še posebno, da v tej državi utrdi demokratični politični sistem hkrati z avstrijsko narodno duhovno obnovo, ki naj pomeni nov, pritriljen odnos Avstrijcev do svoje države kot organa lastne narodne individualnosti. Marsikaj na tej poti je bilo doseženega, marsikaj pa tudi še ne, predvsem v drugi smeri teh prizadevanj. Tudi slovenska in hrvaška manjšina sta se tem prizadevanjem dejavno pridružili v spoznanju, da pot k resničnemu priznanju njihovega obstoja in

dejanskem upoštevanju potreb tega obstoja vodi le prek krepitve takšnih demokratičnih pogledov v Avstriji in njihovih pozicij v avstrijski politiki. To kljub temu, da je začetek izvajanja določil državne pogodbe v letih 1958-59 v marsičem, posebno pa na šolskem področju, za manjšino pomenil poslabšanje v primerjavi s stanjem pred sklenitvijo državne pogodbe.

O razvoju dobrih in tudi prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo v zadnjem desetletju je bilo prav v najnovejšem času, posebno ob obisku predsednika republike Avstrije g. Jonasa, upravičeno izrečenih dosti lepih in razveseljivih ugotovitev. Ves ta razvoj je še posebej pomemben za Slovence, tako v Jugoslaviji kot v zamejstvu. Prav zadnje tedne in zadnje dni sta koroška deželna vlada in zvezna vlada na Dunaju s priznanjem dvojezičnega ozemlja na Koroškem in z zavrnitvijo temne zahteve nekaterih krogov po tako imenovanem ugotavljanju manjšine pokazali, da priznavata znano dejstvo obstoja avtohtonega slovenskega prebivalstva na Koroškem.

Pol stoletja od ustanovitve republike Avstrije kot ene držav na nekdanjem ozemlju habsburške monarhije je prav gotovo potrdilo zgodovinsko upravičenost takratnega dejanja. Pa to še ni vse. Potrdilo je tudi upravičenost demokratičnih težnjaj po nacionalni osamosvojitvi drugih narodov monarhije. Če danes vsi narodi in vse države v tem delu Evrope ugotavljajo in po svojih možnostih uveljavljajo predvsem tisto, kar jih med seboj povezuje, potem je gotovo, da je odločitev pred pol stoletja bila pogoj za takšno smer razvoja danes. Čeprav se je avstrijska republika takrat ustanovila bolj zaradi odločitve drugih narodov, so Avstrijci pozneje, med drugo svetovno vojno in po njej, nedvomno tudi sami doživeli izkušnjo lastne narodne samoodločbe. In to gotovo ni velika vrednota samo zanje same, ampak tudi za njihove sosedje.

Umetniki mariborskega gledališča

so nam posredovali nesmrtno besedo Ivana Cankarja

„Z nocojšnjim večerom začnemo Slovenci proslavljati 50-letnico Cankarjeve smrti, kar se bo razširilo preko slovenskih vasi, trgov in mest v veliko slovensko kulturno manifestacijo na sam dan njegove smrti 11. decembra v Ljubljani,“ je dejal direktor Drame mariborskega gledališča Branko Gombač zadnjo soboto, ko je v Celovcu govoril na prvi predstavi recitala „Pozdravljena, dolina šentflorjanska“, s katerim so mariborski gledališčniki na povabilo Slovenske prosvetne zveze gostovali na Koroškem. Celovski uprizoritvi sta potem v nedeljo sledili predstavi še v Škocijanu in v Pliberku, vse skupaj pa so bile živ dokaz ljubezni in zvestobe, ki jo koroški Slovenci čutimo do nesmrtno besede Ivana Cankarja.

O vsebini in obliki satiričnega dramskega recitala „Pozdravljena, dolina šentflorjanska“, ki ga je iz Cankarjevih leposlovnih, satiričnih in polemičnih spisov izbral, uredil in dramaturško obdelal Janko Čar, smo poročali že v zadnji številki našega lista. Toda kljub temu, da nam je bilo delo torej znano, nas je Cankarjeva beseda, kakor so nam jo posredovali umetniki mariborskega gledališča, povsem prevzela — navdušila po umetniški plati podajanja in naravnost presenetila s svojo aktualnostjo, saj ima človek ob ugotovitvah, ki jih je Cankar zapisal že pred več kot pol stoletjem, nujno vtis, kakor da bi bile te misli izpovedane šele danes, iz današnjih razmer in za današnjega človeka.

Mimo Cankarja samega, ki mu razumljivo gre glavno priznanje, pa imajo za uspeh te predstave svoje zasluge tudi akterji mariborskega gledališča. V prvi vrsti velja to za Janka Čara, ki je s smislom in občutkom za moderno komorno kompozicijo umel zlititi v celoto množico misli in sentenc, ki jih Cankarjev duh namenja tudi današnjemu času in človeku. Prav tako velja to za Janeza Drozga, ki je že s svojo prvo režijsko nalogo v Mariboru dosegel prodoren uspeh ter Cankar-Čarovemu recitalu dal vsebinsko prepričljivo in oblikovano sodobno podobo. Nadalje velja to za vseh pet igralcev — Bogdana Bratuževa, Ivo Leskovec, Marjan Bačko, Anton Pelje in Volodja Peer — ki so bili brez izjeme živi liki oseb iz posameznih Cankarjevih del, povsem prepričljivi kljub temu, da ustroj recitala dovoljuje le zelo malo igralske dejavnosti ter je celotni poudarek zato na govorni umetnosti. (Bili mora resničen učitek, videti te igralce v enem izmed Cankarjevih komadov!) Ne nazadnje pa zasluži polno priznanje tudi tehnična izvedba predstave, ki je s skupnimi sredstvi poskrbela za ustrezno slavnostno vzdušje spominjske proslave.

Morda se je eden ali drugi bal, da bo Cankarjeva beseda v obliki recitala, ki mu skoraj povsem manjkajo sicer najbolj impresivni efekti odrskih prireditev, pri podeželjski publiku izvenela v prazno. Toda taka bojazen je bila povsem odveč in neupravičena. Če je eden

izmed mariborskih igralcev po celovški predstavi, ki so jo v pretežni večini obiskali izobraženci in dijaki, navdušeno ugotovil: „Publika pa taka, da bi človek najraje kar igral!“, potem lahko zabeležimo, da se je uspeh potem celo še stopnjeval in dosegel višek nedvomno v Pliberku.

V Pliberku bo nastala podružnica Avstr.-jugoslovanskega društva

Zadnje nedeljo je bil pri Brezniku v Pliberku pripravljani sestanek, na katerem so razpravljali o možnostih za ustanovitev krajevne podružnice Avstrijsko-jugoslovanskega društva. Med navzočimi je bil tudi župan Kristjan z nekaterimi občinskimi odborniki.

Pomen in namen organizacije sta obrazložila predsednik Avstrijsko-jugoslovanskega društva za Koroško bivši namestnik deželne glavarja Krassnig in tajnik društva glavni urednik Blatnik. Društvo se zavzema za poglobitev in razširitev dobrih odnosov med sosednima narodoma in državama ter pospešuje izmenjavo na kulturnem in športnem področju. Ta izmenjava, ki se v zadnjih letih že zelo plodno razvija, naj zbljuje ljudi ne glede na narodnost in jezik, pomaga odstranjevati ozki večno včerajšnji nacionalizem in šovinizem ter goji narodno strpnost, predvsem v obmejnih dvojezičnih krajih in tudi preko meje.

Izvajanja obeh predstavnikov društva so navzoči sprejeli z zanimanjem ter so s svoje strani dali razne predloge in pobude za še bolj uspešno uresničevanje nalog, ki jih ima Avstrijsko-jugoslovansko društvo. Podžupan Kumer je opozoril na plodno kulturno in drugovrstno izmenjavo, ki jo v Pliberku gojijo s prebivalci onstran meje, župan Kristjan pa je mislil, da bi bilo koristno, če bi od časa do časa priredili tudi kakšno skupno prireditev obeh jezikovnih skupin v deželi.

Na sestanku so sklenili, da bo v Pliberku ustanovljena krajevna podružnica Avstrijsko-jugoslovanskega društva ter so imenovali pripravljalni odbor z županom Kristjanom na čelu.

Sele-Kot

Čeprav naše prosvetno društvo „Košuta“ nima pravih prostorov za prireditve, društveni odbor kljub temu večkrat priredi razne društvene večere in s tem tudi svojim članom pestre kulturne sporede.

Minulo soboto smo se spet zbrali v gostilni „Pri žagi“, kamor nas je društvo „Košuta“ vabilo, da prisluhnemo predavanju našega podpredsednika Francija Kropivnika, ki nam je pod naslovom „Klic z gora“ v besedi in sliki prikazal življenje narave v hribih. S čudovitimi barvnimi posnetki nas je popeljal skozi vse letne čase od prebujanja narave do skrivnostnega molka pod snežno odejo. Poleg lepote narave pa nam je Franci Kropivnik tudi pokazal, kako ponekod človek s svojim brezbrzišnim ravnanjem uničuje na-

ravo v hribih. To je bil opomin nam vsem, kajti Franci nam je kazal posnetke iz naše ožje in širše okolice ter pozval, da spoštujemo in čuvamo naravo, ki nas obdaja. Zato je njegovo predavanje bilo tudi zelo poučno in koristno za vsakogar, saj je marsikomu izmed nas zbudilo čut za opazovanje predvsem pa spoštovanje narave.

Po predavanju smo še dolgo ostali skupaj ter se pogovarjali o pravkar pridobljenih vtisih. Franciju Kropivniku tem potom iskreno čestitamo in želimo, da bi nas kmalu spet razveselil s podobnim predavanjem.

Ob tej priložnosti se je razvila prijetna družabnost, ki je nam Selanom v Kotu ni težko ustvariti.

Koroški literarni večer v Kranju

Klub kulturnih delavcev v Kranju je v letošnjem poletju navezal stike tudi s koroškimi pesniki in pisatelji, ko je v svojem glasilu „Snovanja“, ki izhaja kot priloga v gorenjskem „Glasu“, svojim bralcem predstavil koroške avtorje.

Prejšnji petek pa je Klub kulturnih delavcev v Kranju povabil skupino naših literarnih ustvarjalcev, da se sami predstavijo na literarnem večeru, ki je bil v baročni dvorani mestne hiše v Kranju.

V imenu prirediteljev je naše goste pozdravil Črtomir Zorec, medtem ko je občinstvu nastopajoče predstavil in seznanil z njihovim delom dr. Reginald Vospersnik, ki se je v imenu skupine tudi zahvalil za povabilo. Kranjski publiku so iz svojih del brali Valentin Polanšek, Florian Lipusch, Karel Smolle, Gustav Janusch in Andrej Kokot.

To pa tudi ni naključje. Cankarjeva beseda je našemu človeku izgovorjena iz srca — to je beseda resnice, beseda lepote in beseda pravice. V te ideale koroški Slovenci neomajno verujemo, zato nam je Cankarjeva beseda blizu, nam je ljuba in dragocena. In skupaj s Cankarjem smo na teh prireditvah, s katerimi smo se vključili v proslavljanje 50-letnice pisateljeve smrti, izpričali vero v družino svobodnih narodov: „Nič se ne bojimo, nič se ne strašimo dnevnega trpljenja, ne zakrivajmo oči pred grozotami časa — pogumno jim glejmo v lice! Ne samo človek, ne samo narod, tudi človeštvo se bo vzdignilo iz močvirja, očiščeno in pomlajeno! V to verujemo in zupajmo!“

ZVEZA PEVSKIH DRUŠTEV

naznanja, da bo pel pod vodstvom Marka Muniha
AKADEMSKI PEVSKI ZBOR „TONE TOMŠIČ“ IZ LJUBLJANE

umetne in narodne pesmi

v nedeljo 1. decembra 1968 ob 14.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu. Vsi prijatelji naše pesmi prisrčno vabjeni!

Vstopnice v predprodaji v poslovalnici Zveze pevskega društva in pri Krščanski kulturni zvezi v Celovcu, Viktringer Ring 26, telefon (0-42-22) 84-3-58, pri prosvetnih društvih in pri farni mladini.

Beljak utrjuje prijateljstvo

Pred nedavnim je beljaški župan ing. Josef Resch na čelu veččlanske delegacije mesta Beljaka obiskal Ljubljano in Kranj ter se s tamkajšnjimi predstavniki razgovarjal o možnostih nadaljnje razširitve prijateljskih odnosov in sodelovanja. Ob tej priložnosti je bilo na obeh straneh poudarjeno, da „prijateljem meja ni ovira“.

Podobno kot s Slovenijo utrjuje Beljak vezi tudi z italijansko deželo Furlanijo-Julijsko krajino. V tem okviru bodo v Beljaku v dneh od

7. do 14. decembra priredili poseben gastronomski teden, ko bodo v hotelih Park in Post pogostili goste s specialnimi jedili in pijačami iz tržaške, goriške in videmske pokrajine. Ta teden se bo zaključil s folklorno prireditvijo, na kateri bodo med obiskovalci izžrebali tudi dobitnike dragocenih nagrad — namreč brezplačnega bivanja v mestih Trst, Gorica in Videm ter v znanih kopalniških Grado in Lignano. Bližino morja bosta na prireditvi posredovala dva velika ladijska modela.

Blato pri Pliberku

Pred nedavnim je velika množica žalnih gostov spremila k zadnjemu počitku na šmihelsko pokopališče Prenarjevo mater na Blatu Ano Milač, rojeno Ravtar. Mati je umrla po dolgotrni mučni bolezni, ki jo je bolnica prenašala z veliko potrpežljivostjo; družino je napolnila bridka žalost in v hiši je nastala namah velika praznina.

In tudi ni čudno: mati Ana je bila srce in središče družine, toplo sonce, okoli katerega se je vse vrtele. Moral bi imeti besedni zaklad velikega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja — ki je našim trpiskim materam posvetil čudovito lepe in globoke stavke — da bi mogel le približno opisati lepi značaj in zglede vrline pokojne Prenarjeve matere.

Ko se je Ana Ravtar poročila z Lojzatom Milačem, sta ustvarila vzorno družino vzdušje in gostoljubnost Milačevih je bila in je tudi danes znana daleč naokoli. Nihče ni odšel od te hiše, ne da bi mu bili kakorkoli postregli. Kot mlada poročena sta se Ana in Lojze z vso vnemo oprijela kmetovanja pravzaprav na dveh posestvih ter gospodarila z marljivostjo, s skrbnostjo in z razumom. Z uspehom sta si prizadevala, da pri hiši nikoli niso občutili pomanjkanja. Ko so doraščali otroci, sin in dve hčerki, so prav tako pomagali in z združenimi močmi složno zmagovali vse težkote ter kljubovali tudi hudi gospodarski stiski, ki je v predvojnih letih zajela tudi kmetijstvo.

Skrb družine, s pokojno materjo v središču, pa ni veljala le vsakdanjemu kruhu, marveč tudi duševni hrani. Vzgoja otrok je bila materi Ani srčna zadeva in sadila je v mlada srca vso lepoto in vzore, ki so lastni v pristni slovenski družini. Ta vzgoja je bila v korist otrokom tudi pozneje, ko so se poročili. Hčerka Micka marljivo gospodinja na kmetiji Zepa Bromana v Šmarjeti, Rotija pa na kmetiji Ignaca Domeja v Rinkolah, medtem ko je sin Janez kot očetov naslednik ustanovil družinsko celico na domačem posestvu.

Pokojna mati, sicer skromna in tiha, toda srčno dobra, je uživala lju-

bezen, ugled in spoštovanje v vsej bližnji in daljni okolici. To so izpričale tudi pogrebne svečanosti na šmihelskem pokopališču, kjer so žalni gostje od blizu in daleč stali sklonje-

Koroški Slovenci

v ljubljanski televiziji

V torek 3. decembra bo ob 19. uri v ljubljanski televiziji posebna oddaja, posvečena slovenski manjšini na Koroškem. O problemih koroških Slovencev bodo govorili član izvršnega sveta SR Slovenije Bojan Lubej, predsednica komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri republiški konferenci SZDL Majda Bojčeva in ravnatelj inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani Drago Druškovič, po drugi strani pa predsednika obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

nih glav ob svežem grobu, v katerem je našla zadnje počivališče blaga Prenarjeva mati. Nedeljsko sočustvovanje vseh je veljalo žalujočim svojcem, ki so se poslavljali od ljubljene žene in dobre matere. Dekan Srienec je lepo orisal vzore in zglede življenjsko pot preminule Ane Milač, domači pevski zbor pa je zapel ganljive žalostinke.

Pokojna mati naj v miru počiva, mi pa ji bomo ohranili lep in čist spomin!

ČESTITAMO!

Naš rojak Robert Kropivnik je bil tudi letos izvoljen med najboljše koroške športnike, med katerimi zavzema deveto mesto.

Minuli torek je izbrancem priredil športni referent koroške deželne vlade namestnik deželne glavarja dr. Kersting sprejem, na katerem je zaslužnim športnikom izročil odlikovanje. Odlikovance je sprejel tudi koroški deželni glavar Hans Sima.

Robertu Kropivniku tem potom iskreno čestitamo ter mu želimo tudi v novem športnem letu mnogo uspehov!

Pliberk

Z veseljem lahko poročamo, da je včeraj v prostorih Umetnostnega paviljona v Slovenjem Gradcu bila odprta likovna razstava skupine „LAN 64-68“, v kateri poleg Franca Boštjana, Janka Dolenca, Jožeta Krambergerja, Silva Kresnika, Antona Repnika, Mitje Sendorferja in Tonke Vezovnikove razstavlja tudi naš rojak Ernst Arbeitstein.

ZAHVALA

Ob smrti našega očeta, starega očeta, strica, brata in svaka, gospoda

Gregorja Slugovca

KMETA NA LANCOVI

ki je po dolgem trpljenju umrl v 73. letu starosti, se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so mu lajšali trpljenje v zadnjih dneh življenja ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Zlasti velja zahvala gg. zdravniku dr. Wutteju in župniku Kogleku, prav tako pa tudi pevskega zboroma iz Št. Vida in Škocijana za lepo petje na domu, v cerkvi in ob grobu ter vsem darovalcem vencev in cvetja.

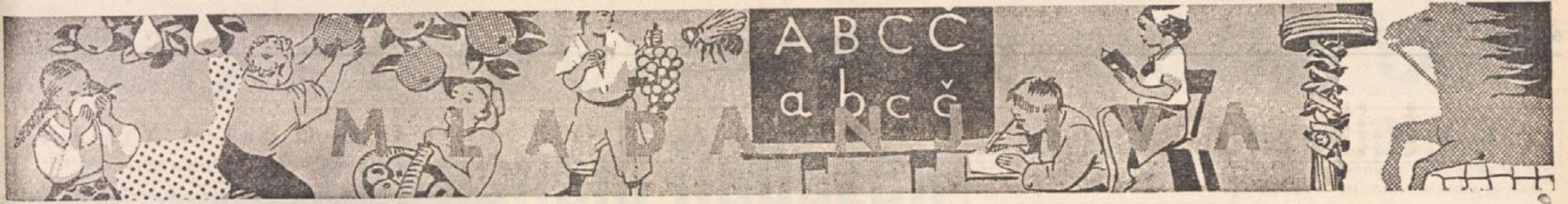
Lancova, v novembru 1968.

Ana Slugovc, žena
Miha, Gregor, Katica in Jože, otroci
v imenu vseh sorodnikov

KOLEDAR

Petek, 29. november: Saturnin
Sobota, 30. november: Andrej
Nedelja, 1. december: Marjan
Ponedeljek, 2. december: Bibijan
Torek, 3. december: Frančišek
Sreda, 4. december: Barbara
Četrtek, 5. december: Saba

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

JOZE TOMAŽIČ

Tri verižice in biser

Nekoč je živel oče, ki je imel veliko posestvo in tri sinove.

Vsi trije so hoteli imeti hišo s posestvom, a oče se ni hotel nobenemu zameriti, zato jim je nekega dne rekel:

„Pojdite po širnem svetu in tisti, ki mi čez leto dni prinese tako srebrno verižico, ki bo do uda in sklepa objela našo hišo natančno trikrat naokoli, ta dobi vse moje posestvo in hišo!“

In res, vsi trije sinovi so šli za eno leto po svetu služiti: starejša dva po beli, ravni cesti, po poteh in stezah; najmlajši pa se je izogibal ravnih cest, potov in stez ter jo mahnil kar čez grmovje in ostrogo.

Najmlajšega je zajela v črni gošči temna noč, toda to ga ni skrbelo. Zleze pod skalo, leže in namerava zaspati, ko se mu k nogam prikobaca krastava žaba, se napihuje in ga čudno pogleduje z izbuljenimi očmi. Niti za ped se ne premakne in naposled ga vpraša:

„Kaj bi rad?“
„Tema me je dobila v svoje roke in rad bi malo zadremal,“ ji pravi najmlajši sin.

„Če je tako, potem stopaj za menoj!“ Žaba je kobacala naprej med vlažnimi skalami. Tu in tam je z visečih skal klobunknilo v mlako ter okropilo naokrog. Vodila ga je mimo enajstih votlin in pred vsako je čepela žaba. Slednjič ga je pripeljala v svojo — dvanajsto votlino.

„Tu je moj dom. Sem glavarica žab: vse tiste, ki si jih videl, so moje služabnice. Zašel si v začarani žabji grad. Kaj te je prignalo sem? Kaj iščeš?“

„Nisem mislil priti ravno semkaj. Iščem pa službo za leto dni.“

„Če je tako, ostani pri nas: sežagal boš dvanajst voz bukovih drv, za vsako votlino enega. Si zadovoljen?“

Ker ji prikima, ga vpraša: „Kakšno plačilo zahtevaš?“

„Rad bi tako verižico iz čistega srebra, ki bo do sklepa natanko trikrat povežala našo hišo naokrog. Tako verižico želi naš stari oče.“

Žabja glavarica premišljuje: oče želi tako verižico, ki bi vse tri sinove navezala k očetovi hišici, kjer bi bilo za vse tri dovolj dela, kruha in prostora. In mu obljubi.

„Dobiš jo!“

In res, najmlajši je našel delo: dvanajst mesecev je žagal drva, a samo dopoldne, popoldne je počival. Zadnji dan pa mu je žaba prinesla plačilo:

„Tu imaš srebrno verižico, ki bo vezala vse tri na dom. Pazi, da je ne izgubiš!“

Najmlajši se ji lepo zahvali in odide proti domu.

Na potu ga srečata njegova brata, vsa raztrgana in rdeča v lica. Ustavita ga:

„No, bratec, ali maš verižico?“

„Imam jo,“ odgovori ponosno najmlajši.

„Pokaži jo, ker drugače ti ne verjameva!“

Najmlajši potegne iz žepa verižico ter jo jima da. Ogledata si jo:

„To je res pravo srebro. Ta bo odslej najina, a ti boš imel najino!“

Najmlajši se je branil, a se ni mogel ubraniti. Vzel je njuno, ki je bila železna. Tsi trije so prišli skupaj domov in oče se jih je razveselil:

„Ali imate verižico, ki vas bo vezala?“

Starejša sta potisnila najmlajšega nazaj ter pokazala srebrno verižico:

„Leto dni sva služila, a samo eno sva zaslužila, ker je srebro drago!“

„Dobro,“ ju pohvali oče in se obrne proti najmlajšemu: „Kaj pa si ti zaslužil?“

„Tole srebrno verižico, ki sta ti jo pokazala, sta mi na poti vzela ter mi vsilila železno. Jaz sem pošteno delal, ona pa sta zapravljala!“

Tedaj je bil oče žalosten nad svojimi sinovi in jim zapovedal:

„Vdrugeč pojdite po širnem svetu! Kdor izmed vas mi prinese tako zlato verižico, ki bo do uda natanko objela trikrat našo hišo, tisti bo gospodar!“

In res, zopet so šli vsi trije: starejša dva po ravnih in belih cestah, najmlajši pa se je izogibal cest, potov in stez ter jo mahnil naravnost k žabi glavarici v skalno votlino:

„Zopet sem tu! Iščem službo za leto dni.“

„Dobiš jo! Naredi iz ržene slame dvanajst škopov za dvanajst postelj ter iz brezinja dvanajst brezovih metel! Si me razumel?“

„Sem. To delo pa ni težko.“

„Kakšno plačilo pa sedaj želiš, ko si že gospodar?“

„Gospodar še nisem, ker je oče ukazal, da bo gospodar tisti, ki prinese zlato verižico.“

Žaba glavarica mu jo je obljubila.

In res je šest mesecev dopoldne nosil s strnišča slamo, popoldne pa brezove veje iz belega brezinja. Drugih šest mesecev pa je dopoldne vezal slamo v škope, popoldne pa brezovo vejevje osmukal ter ga vezal v metle. Ko je bil delo dokončal, je prišla k njemu glavarica:

„Tu imaš zlato verižico, vsij jo v suktnjo, da je ne zgubiš! Če bi pa moral še tretjič v svet, pridi k meni.“

Lepo se je zahvalil, obljubil in odšel. In zopet ga na potu proti domu srečata njegova brata:

„Le sedi semkaj k nama, da se odpočijemo in da pridemo skupaj domov. Ali imaš zlato verižico?“

„Imam jo!“

„Pokaži, da jo pomeriva, če je dovolj dolga!“

Najmlajši izvleče železno verižico ter jo jima da. Toda nista mu verjela.

„Lažeš, odpni suktnjo.“

In res, našla sta zlato verižico, mu jo vzela ter mu vsilila srebrno. Skupaj so odšli proti domu.

Oče jih je bil vesel: „Ali ste prinesli zlato vez?“

Starejša dva izvlečeta zlato verižico:

„Prinesla sva jo. Sedaj izpolni dano besedo!“

Tedaj je oče pogledal najmlajšega sina in videl, da ima le srebrno verižico in solzne oči, zato jim veli:

„Imamo železno vez, srebrno in zlato, a manjka nam še biser, da ga objamejo te ko-

vinske vezi. Zato pojdite tretjič po svetu in, kdor mi prinese tak biser, ta dobi dom in zemljo!“

In zares, napatili so se tretjič v svet: starejša dva po ravni in beli cesti naravnost v gostilno, kjer sta popivala cele noči, najmlajši pa jo zopet mahne mimo cest in potov naravnost v skalnato votlino k žabji glavarici:

„Zopet sem tu. Služil bom leto dni, a plačilo je večje.“

„Kaj hoče tvoj oče?“ ga vpraša žaba.

„Biser, ki bo vreden zlate vezi.“

„Dobro, službo in biser dobiš. — Pojdi v leskovo grmovje in poišči enoletno leskovko ter me nato poišči!“

Najmlajši je odšel v zeleno leskovje, stikal za lesniki, dokler ni našel lepe, tanke in dolge enoletne leskovke. Obreže jo in ji oguli rjav skorj ter se vrne z njo v žabjo votlino.

Tedaj mu žaba naroči:

„S to leskovko pojdi od prve do dvanajste žabje votline, malo postoj, dokler ne pride iz nje žaba. Narahlo se vsake dotakni z leskovko ter nad njo napravi križ. Ničesar se ne boj in za plačilo dobiš biser!“

In odskakala je v svojo dvanajsto votlino.

In res, najmlajši je hodil od prve do zadnje žabje votline. Napravil je, kakor mu je naročila: ko pa se je dotaknil še glavarice ter nad njo napravil križ, tedaj se je zabliskalo v votlini in zagrmelo, stresle so se temne skale, se rušile in takoj zopet zidale druga na drugo v prelep grad z dvanajstimi sobami. Čudil se je lepoti dvoran, skozi katere je hodil, ko pa je vstopil v dvanajsto, je ostrmel.

Pred njim je stalo dvanajst mladih deklet, dvanajsta, glavarica, pa je stopila predenj:

„Naš dobri rešitelj! To so moje drage sestričice, ki so bile zaklete z menoj vred. Zahtevaj plačilo!“

Tedaj si je najmlajši izbral njo za svojo nevesto. V hipu se je od nekdaj pripeljala zlata kočija, sedla sta vanjo ter se odpeljala po ravni, beli cesti. Dohitela sta ju dva berača. Bila sta to njegova brata, zato sta ju vzela k sebi v kočijo in vsi so se odpeljali na očetov dom.

Oče jih je bil silno vesel, ker so prišli skupaj:

„Bodite pozdravljeni, moji sinovi! Imate biser?“

Tedaj stopi predenj najmlajši sin:

„Bisera nimam, imam pa nevesto dobrega srca in še boljšo gospodinjo. Nama daj dom z zemljo, a moja brata naj ostaneta pri naju!“

Oče jih je tedaj prvič v življenju solzan objel in poljubil...

In tako se je dogodilo, da so tri verižice, železna, srebrna in zlata, trikrat do uda in sklepa natančno objele njihov dom, v katerem so čuvali trije bratje svoj biser — ljubezen do rodnega doma.

Kakršna dlaka - takšno srce

Nekoč so se dogovorili psi, šenemu volku, naj gre in vohuni. Pasjo vojsko naj dobro pogleda in se prepriča, koliko jih je in kakšni so. Ta gre in se, ko vidi tisto trumo psov, vrne ves prestrašen in pove, da jih je kot listja in trave in da bodo kuhani in pečeni, če se spustijo z njimi v boj.

„Pobrustali nas bodo za južino vse do zadnjega“ pravi ta, „in najbolje bo, da se umaknejo. Zato se posvetojemo, kako bi bilo najbolje in kaj naj bi storili, da se izvolečje iz te stiske s celo kožo.“

Najstarejši volk reče drugemu prav tako staremu in izku-

šenemu volku, naj gre in vohuni. Pasjo vojsko naj dobro pogleda in se prepriča, koliko jih je in kakšni so. Ta gre in se, ko vidi tisto trumo psov, vrne ves prestrašen in pove, da jih je kot listja in trave in da bodo kuhani in pečeni, če se spustijo z njimi v boj.

„Pobrustali nas bodo za južino vse do zadnjega“ pravi ta, „in najbolje bo, da se umaknejo. Zato se posvetojemo, kako bi bilo najbolje in kaj naj bi storili, da se izvolečje iz te stiske s celo kožo.“

Nato vpraša starejši volk: „Koliko pa jih je?“

„So nekateri majhni,“ pravi ta, „pa tudi dvakrat večji od teh. Mnogi so večji, nego je kdor koli od nas. So tudi takšni kakor žrebci.“

„Šment, kakšne so pa dlake?“ vpraša najstarejši volk.

Njegov tovariš mu odgovori: „Primojduba, dlake so bele, rumene, črne, zelenkaste, pisane, prav vsake vrste.“

Stari volk se nekoliko zamislil in reče nato: „Mi udarimo nanje, kakršna je njih dlaka, takšno je tudi njih srce!“

Tako je tudi bilo. Volkovi so složno udarili na pse, ti pa so se razbežali na vse vetrove.

Francko so udarile te besede, zajokala je in je šla iz izbe. Dečka, ki sta bila prišla iz šole, sta šla za materjo v kuhinjo, mož pa se je napolil v žganjarnico.

Mihov se je komaj zavedal, zakaj se mu je porodila tako hipoma globoka mrznja do žene. Tisti dan, ko ga je prosila, da naj gre delat „k listemu lumpu“, ga je nenadoma in siloma zbudila iz sanj, iz lene pijanosti, ki je bil že čisto zadovoljen v njej. „Delat, Mihov!“ je zaklicala. „Otroke imaš doma in ženo, ti pa postopaš, bereš romane, zapravljaj na žganje zadnje krajcarje... Delat, Mihov, otroci stradajo, tvoji otroci sol Delat, Mihov, žena berači zate in li zapijaš priberačene solde! Delat, Mihov, ponižaj se pred lumpom, ki te je okradel!“

Mihov je vedel na dnu srca, da ima žena prav, in zato jo je sovražil. Slišal je neprestano njene besede, ki jih je bila izpregovorila z očmi: „Ponižaj se, zaradi otrok se ponižaj!“ in odgovarjal je naglas, odgovarjal je mislim, ki se mu je zdelo, da gledajo iz njenih oči, sam sebi je odgovarjal in opravičeval se je razburjen in ves trepetajoč, kadar je zašepetalo v njemu: „Prav ima, ponižaj se: žena berači zate in tvoji otroci stradajo!“

Doma ni mogel živeti več, odprl je knjigo, nataknil naočnike, ali brati ni mogel. Kadar je stopila žena v izbo, se je zdrznil in bilo mu je, da mu očita molče, da gleda nanj z očitajočim pogledom, in zalučil je knjigo v kot.

„Nikar me ne glej tako!“ je zakričal. „Ali misliš, da mi je prijetno — rajši bi delal, nego bral!“

V sanje, v roman so segala očitavanja, so segale skrb in sredi lepih misli ga je prijel za prsi, ga je streslo:

„Mihov, žena berači zate!“

In ozrl se je hudobno na ženo, ki je sedela molče za mizo in krpala otrokom obleko.

„Tudi jaz sem te redil, sem delal zate! Pa bi si vzela koga drugega, če si mislila nositi klobuk!“

Francki je bilo življenje strašneje nego prej, ko je mož sedel mirno za mizo in bral ter odhajal v žganjarnico tiho, skoro sramežljivo: izgovoril ni prej nikoli žale besede, govorila sta malo, ali govorila sta prijateljsko in časih je pripovedoval povesti kakor otrok. Zdaj se je izpremenil — bil je osoren in zloben, a Francka se ni zavedala greha. Ni se mu upala pogledati v obraz, da bi ga njen pogled ne razžalil, in stiskala je zobe, da bi ji ne prihajale solze v oči, zato ker ni maral solza. Plašljiva je bila in nemirna in spominjala se je davne mladosti in zaklete hiše, kjer je služila zlobno staro žensko in je stopala po prstih, sključena in boječe po temni veži, po velikih sobah, kamor ni pogledala nikoli sonce...

Mihov se je udomačil v žganjarnici; kadar ni imel denarja, je sedel po cele ure pri eni sami čašici. Izba, nizka, temna in umazana, je bila prijetno zakurjena; družba je sedela za okroglo mizo blizu peči; sami prijatelji so bili, ki so poznali natanko drug drugega, dasi si po mislih in značajih niso bili veliko podobni. Govorili so nekako zaničljivo o dogodkih v trgu, pri gospodi in pri ljudeh, ki so imeli vsak dan hleb kruha na mizi. Le pisar ni zinil nespoštljive besede, zmajeval je z glavo ter ugovarjal z dostojnimi in mirnimi besedami, kadar so drugi zabavljali. Skoro vsako leto je prišel v družbo nov človek; iz početka se je čutil malo nedomačega in se ni znal dobro udeleževati razgovorov; še se je razburjal, še je preklinjal in tožil; toda sčasoma se je privadil družbe in žganja, umiril se je, če ni imel žene, je hodil umazan in raztrgan in opil se je vsak večer kakor drugi. Vrata so se zaprla za njim, vrglo ga je življenje preko praga, obležal je in ni več mislil, kako bi nazaj.

Mihov se je umiril samo na zunanje, v srcu pa mu je glodalo, glava mu je bila polna mučnih misli. Tudi njega je bilo vrglo življenje preko praga; preslab je bil, da bi

Ivan Cankar:

NA KLANCU

16

„Le nikar ne misli, da sem tvoj hlapec, če vzamem kdaj kak sold od tebe... Tudi jaz zaslužim časih kaj — kam pa tisto? Kje pa so tisti trije goldinarji, ki jih je poslal učitelj oni teden? Kje pa so?“

„Enega si vzela ti,“ je odgovorila Francka, „z dvema pa smo živeli teden dni.“

„Torej ste le živeli teden dni z mojim denarjem, torej me le ne redite zastoj, a? In za tisti goldinar ti je pač žal, ki sem ga bil vzela. Ampak jaz ne bom sedel ves dan za pečjo, nisem otrok... Ti bi rada, da bi se zapisal listemu lumpu, da bi mu delal tlako za osemdeset soldov na dan. Ampak jaz tega ne storim, nikoli, nikoli ne, če vsi počepate!“

Kričal je in zamahoval z roko, hodil je s trdimi koraki po izbi, postal je časih pred Francko, željan odgovora, in je nadaljeval svojo pot. Ko se je utrudil, se mu je srd polagoma izpremenil v otroško jokavo žalost. Zdihoval je naglas in očital, da ga vsi prezirajo in sovražijo, da je predober in preusmiljen človek in da si je zategadelj nakopal to prekleto... prekleto življenje.

„Ko bi tebe ne bilo, ko bi otrok ne bilo, ne bi jaz danes stradal... o, dobil bi pač nevesto, ki bi mi prinesla v hišo kaj drugega nego staro perilo...“

Iz Roga v Jajce

Nehalo je snežiti in težke megle so se nekoliko dvignile, ko so zjutraj 9. novembra 1943 prišli na sedež glavnega štaba NOV Slovenije na Rogu člani izvršnega odbora OF, pripravljeni na pot na Hrvaško skupaj z drugimi delegati, ki so jih čakali v tem taborišču. Posebno aktiven je bil tovariš Boris Kidrič, sekretar IO OF. Levo in desno je dajal navodila, govoril s tem in onim — razumljivo, skoraj celotno vodstvo slovenskega osvobodilnega gibanja bo dalj časa odsotno iz Slovenije. Prav zato tudi vsi delegati niso mogli na pot — ne glede na tiste, ki jih zaradi oddaljenosti in naglice ni bilo mogoče obvestiti.

Za spremstvo delegatom je bila odločena skupina hrabrih in močnih borcev iz zaščitnih enot Glavnega štaba in CK. Za potnega vodjo in komandanta so odredili generala Jaka Avšiča. Tako je skupina 10. novembra 1943 proti večeru šla na pot iz Roga. V njej so bili od delegatov general Jaka Avšič, dr. Marjan Breclj, Tone Fajfar, akademski slikar Božidar Jakac, Josip Jeras, Boris Kidrič, Edvard Kocbek, dr. Anton Kržišnik, Franc Lubej, dr. Pavel Lunacek, dr. Metod Mikuž, Ivan Novak, Zoran Polič, dr. Josip Rus, Mica Slander, dr. Lado Vavpotič in Josip Vidmar.

Kolona se je preko Toplega vrha spustila do Črmošnjic, kjer so nahrbtnike lahko naložili na kmečke vozove, sami pa še vedno pešali do Semiča. Tam so bil tudi zanje že pripravljene vprežne vozove in zapeljali so se do Črnomlja. V jasnem z mesečino obsijanem večeru je bilo mraz, da je vse škripalo, zato so mnogi raje hodili peš, kot pa se vozili. V Črnomlju je bila za vse v gostilni pripravljena večerja in kozarec vina je pregnal najhujši mraz iz kosti. Kmalu je šlo — spet na vozovih — naprej proti Sinjemu vrhu — proti Kolpi in Hrvaški. Ze proti jutru so se previdno ognili Vinice in se kmalu povzpeli v vasico Sinji vrh, kjer so predanili. Vaščani so jih skromno pogostili z vsem, kar so pač imeli: s kruhom, orehi in jabolkami. Medtem ko so delegati pospali po zasilnih slamnatih ležiščih, je Jaka Avšič z zaščitno enoto uredil stražarjenje in sploh zavarovanje pohodne kolone. Nekaj izvidniških patrolj je prekriziralo okoli, ker je bilo znano, da so celo ustaši radi udarili čez Kolpo na to stran. Res so patrolje ugotovile, da so bili čez dan Nemci s tanki v bližnjem Luhovem dolu, zato se je kolona zelo previdno odpravila naprej iz Sinjega vrha okrog sedme ure zvečer.

Ko se je kolona srečno prepeljala čez Kolpo, so jo na drugi strani pričakali hrvaški partizani. Četo je poslal hrvaški glavni štab in je slovenske delegate spremljala do Jajca tudi potem, ko so se v Otočcu združili s hrvaškimi delegati.

Poveljstvo nad celotno kolono so tudi po združitvi obeh delegacij poverili generalu Avšiču. Izvidnico in bočne patrolje so sestavljali hrvaški partizani, zaščitnico pa Slovenci. Vsi so bili močno oboroženi ter je bilo v koloni

razen pušk in revolverjev ter številnih ročnih granat še 9 strojnic, 14 brzostrelk in 25 tromblonskih pušk.

Vse je šlo po sreči in kolona ni nikjer naletela na Nemce ali ustaše. Iz Otočca je združena delegacija odpotovala 17. novembra. Nihče sicer ni natančno vedel, kam so namenjeni, vendar pa je bila javna tajna, da jih vrhovni štab kliče v bosensko mestoce Jajce — starodavno prestolnico bosenskih kraljev. Okrog 200 ljudi krenilo z Otočca. Naložili so se na avtobuse in kamione. Vmes sta bila celo dva osebna avtomobila. Slovenski delegati so dobili na razpolago poseben majhen avtobus. Kolona se je usmerila proti Vrhovinam, kjer so se založili s hrano, nato pa nadaljevali vožnjo proti Plitviškemu Leskovcu, kjer je avtobus slovenske delegacije zgorela električna napeljava in so tamkaj obsedeli, dokler jim niso poslali nazaj močan kamion, da jih je od-

Na kočevskem zboru odposlancev slovenskega naroda je bila med drugim izvoljena tudi 40-članska delegacija, ki naj borečo se Slovenijo zastopa na II. zasedanju AVNOJ. Seveda tedaj še ni bilo mogoče reči, kdaj in kje bo to zasedanje. Izvoljeni delegati so spričo boja in številnih nalog že skoraj pozabili na to svojo funkcijo in dolžnost, ko je vrhovni štab narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije poslal vodstvu slovenskega osvobodilnega gibanja brzojavko, da naj delegati pridejo na zasedanje, ki naj bi bilo že 11. novembra nekje na osvobojenem ozemlju v Bosni. Številni izvoljeni delegati so bili v skladu s svojimi nalogami raztreseni po vsej Sloveniji. Na vse strani so se razpršili posebni kurirji, da bi vsaj nekatere že dosegli. Za potnega vodjo je bil določen general Jaka Avšič. Objavljamo nekaj podrobnosti iz njegovih spominov na to potovanje.

peljal za ostalimi delegati. Potovali so ob vznožju Plešivice skozi požgano in porušeno Korenico in Udbino.

Za Udbino so pri vasi Visuč že zadeli na takšne snežne zamete, da vožnja naprej ni bila mogoča. Razložili so se z vozil in se zbrali na vznožju hriba pred najtežavnejšim delom poti. Treba je bilo iz Like čez planino Plješivico v Bosno. Kamioni in avtobusi so se vrnili; naprej je bilo treba peš, le za nekatere najpogotnejše je bilo na razpolago nekaj konjčev. V temi in mrazu, dežju, blatu, plundri se je

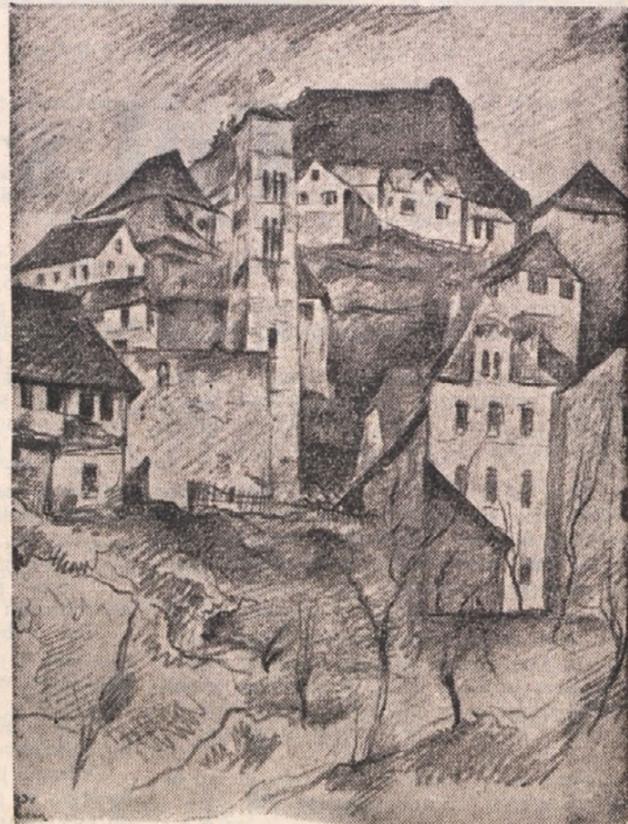
začel težak vzpon; zavlekel se je toliko, da ni bilo več mogoče zjutraj pravočasno prekoračiti cesto Bihač—Sinj, ki so jo podnevi in ponoči kontrolirale močne nemške in ustaške sile. Cesto je bilo treba prekoračiti v neposredni bližini sovražne postojanke Donji Lapac.

Svitalo se je že, ko so prišli do ceste, tako da je ni bilo več mogoče prekoračiti. Tovariš Jaka se je na moč jezil na nekoliko nestrpne vodiče — vendar pa ni bilo pomoči, če niso hoteli preveč tvegati. Po kratkem posvetu s Pajem Gregoričem iz hrvaške delegacije je general Avšič ukazal nagel umik nazaj v gozd nad cesto v hrib, odkoder so prišli; tam naj bi predanili. Bilo je negodovanja in ugovaranja, posebno ker partizani iz spremstva niso bili vajeni takšnih konspirativnih pohodov; niso smeli zakuriti, vladati je morala najstrožja tišina — komaj da so smeli prižgati cigareto, če jo je kdo imel.

Predanitev v mrzlih skalah je končno srečno minila in zvečer so se odpravili naprej čez cesto. Tovariš Jaka je sklical prej vse komandirje in vodnike ter dal vsem natančna navodila. Bila je namreč tema kot v rogu in so se v koloni morali držati za roke, da se ne bi izgubili. Potovanje je šlo neskončno počasi in so že za prvih sto metrov porabili skoraj uro časa. Tedaj so k sreči razsvetlili cesto pod njimi nemški kamioni, ki so se iz Sinja vračali nazaj v Bihač. Hkrati pa so poplavljeni okoli Lapca začele razsvetljevati tudi številne rakete, ki so jih začeli spuščati iz postojanke. Oglušale so se tudi težke strojnice s svojim značilnim ropotanjem.

Tovariš Jaka je bil v skrbeh, ker je mislil, da so sovražniki postavili zasedo pri Gornjem Lapcu, odkoder je bilo slišati streljanje. Razposlal je na vse strani poizvedovalne patrolje, ki pa so kmalu prinesle vest, da je pot prosta. Partizani so le s težavo hodili — nekatere je že prijemala malodušnost in je moral general Avšič tik pred cesto pošteno zaropotati — po tistem seveda — nad borcem, ki se je vrgel po tleh in dejal, da zaradi želodčnih bolečin ne pojde naprej.

Po nasipu se je kolona zdaj povzpela na cesto, potem ko so jo partizanske zasede zavarovale na vseh straneh. Nekaj časa so hodili kar po cesti, kjer so nekaj minut pred tem vozili še nemški kamioni, nato pa so jo ubrali z nje po mehki travi v varno zavetje. Kmalu so dosegli cesto, ki je že po osvobojenem ozemlju vodila iz Lapca proti Doljanam in Uni. Ustavili so se v vasi Dobro selo in dobre pol ure počivali. Za pot do tam — niti deset kilo-

Božidar Jakac: JAJCE

metrov zračne razdalje — so potrebovali vso noč.

Tedaj pa jih je doletelo novo presenečenje; ko so se približali vasi Doljane, se je po njih vsul prvi dež svinčenk, čeprav so bili obveščeni, da v vasi ni sovražnika. Avšič se je spravil nad vodiče in kurirje, češ kako slabo so obveščeni, medtem ko se je kolona skoraj raztepla na vse strani. Zbrali so se spet v vasi v bližini in tam počivali, medtem pa so patrolje ugotovile, da so po njih streljali partizani, ki niso bili navajeni tako dobro oblečenih in opremljenih soborcev.

Predanili so v Doljanah, zvečer pa so jih spet s kmečkimi vozovi odpeljali naprej.

Zdaj so bili že na osvobojenem ozemlju in tako so prišli v Livno. Boris Kidrič je z delom spremstva takoj odpotoval naprej v Jajce; čez dva dni sta mu sledila iz slovenske delegacije še Vidmar in Jakac, neposredno pred dnevom zasedanja AVNOJ, 28. novembra, pa še ostali člani slovenske in hrvaške delegacije.

S kamioni so se mimo Bugojna pripeljali na obale zelenega Vrbasa ter pozno ponoči prispeli v Jajce, kjer so slovenske delegate spravili spat v nekdanjo mestno bolnišnico. Zjutraj so se tam sešli s tovarišema Kidričem in Kardeljem, nato pa so vsi skupaj odšli na drugo stran Vrbasa v bivšo tovarno dušika, kjer je bilo v predoru tudi varno zaklonišče proti letalskim napadom. Tam je bil nastanjen vrhovni štab s tovarišem Titom, ki je tudi prišel pozdravit slovenske delegate. To je bilo njihovo prvo srečanje z njim in je na vse napravilo velik vtis.

vstal in stal in se vračal, čeprav bi padel desetkrat na kolena — toda toliko slab ni bil, da bi se ne želel nazaj, da bi ne gledal s koprničimi očmi skozi ključavnico v drugi svet, kjer so ljudje srečni in pijo vino in se vozijo v kočijah in trosijo bogastvo okoli sebe. Ko je imel osemnajst let, je šel na pot in zdaj se je spominjal nejasno, kakor lepih sanj, krasote in bogastva velikih mest in bilo mu je, kakor da je takrat sam užival tisto krasoto in kakor da je vse tisto, bogastvo tudi njegovo. Zdaj je legla na njegove sanje črna senca, velika skrb, ali zato so bile lepše ob tistih kratkih urah, ko se jim je vdal popolnoma.

Od večera, ko je pričel sovražiti svojo ženo in ko je začutil, da se je obenem boji; odkar ga je bilo sram, kadar je prišel domov pijan in so se skrili otroci pred njim ter gledali nanj iz kota z velikimi, radovednimi in plašnimi očmi; odkar je vedel, da nima več doma, se je zbudila v njem misel, pol resna, pol sanjarska, ki ga ni ostavila več, tako da se je zaljubljal vanjo in je ni razodel nikomur. Bežal bi, ostavil ženo in otroke ter bežal; odkar ni imel doma, se je zbudil popotnik v njem, tisti popotnik, ki živi v vseh slabih, v vseh sanjarskih in v vseh nesrečnih ljudeh. Sam — o, čisto sam, čisto lahak in svoboden tam zunaj v prostornemu svetu — samo roke bi iztegnil in bi zagrabil bogastva polne pesti... Mislil je časih, kadar je bil doma, bolj trezno o potovanju. Premišljeval je, na katero stran bi jo krenil in kako bi tam pričel novo življenje. „E, dela dobim povsod!“ je odgovoril sam, in komaj je odgovoril, so mu iztrfotale sanje gor v meglene višave...

Minila je zima, sneg je kopnel na hribu in po klancu se je odtakala snežnica v dolino. Mihov je bil bolan od koprnenja. Zbudil se je nekoč pozno ponoči in je videl ženo, ki je sedela za mizo in šivala.

„Kaj delaš, Francka? Ali ni že pozno?“

„Ena je; za Majerico šivam, jutri poneseš tja.“

Mihov je malo pomolčal, nato se je spel na postelji.

„Francka!“

Ozrla se je za hip proti postelji in je šivala dalje. Oči so gledale močno; trudna je bila, misli so bile čisto tope; spala je na pol in je šivala, komaj je slišala njegov glas.

„Francka, jaz pojdem stran!“

Izgovoril je te besede s čudnim glasom, pol proseče, pol sovražno. Zdrnila se je in se je zdramila, roke so omahnile v naročje.

„Stran pojdem, Francka! Kdo bi živel tako? Jaz ne morem — stran pojdem, ali pa se obesim. Ti delaš zame, glej, zato da pijem žganje, in otroci stradajo in se me boje, zato ker nisem več njih oče... Jaz ne morem tako, Francka, stran pojdem.“

Čakal je odgovora, ali Francka ni odgovorila.

„Svet je velik, dobim dela povsod. Pošiljal ti bom na mesec, Francka... tam zunaj je zaslužek ves drugačen. In kadar se dobro ustanovim, pridete za mano, ti in otroci... Tukaj poginemo vsi skupaj, Francka: greh je tukaj živeti, kakor da bi videl človek smrt in bi ne bežal...“

„Če misliš, da bo tako prav, pojdi!“ je odgovorila Francka z globokim, tihim glasom. Mihov je zaspal kmalu v lepih sanjah, Francka je jokala dolgo v noč. Preden se je napravila v posteljo, je vzela svetilko in je posvetila na njegov obraz. Stala je ob postelji in solze so kapale na odejo. Spominjala se je tistih večerov, ko sta stala pod kostanjem in sta govorila o lepi prihodnosti, ki je pred njima. Zdaj je bil njegov obraz starih, ves razoran in čelo je bilo gubasto; samo ustnice so se komaj vidno smehljale pod redkimi brki.

„Stran pojde in ga ne bo nikoli več!“ jo je izpreletelo. Ni mu branila — videla je v njegovih očeh silno koprnenje in strah, da bi mu ne rekla: „Otroke imaš tukaj — kaj bo z otroki?“ Ni mu branila, ali zakravelo ji je srce: „Stran

pojde in ga ne bo nikoli več!.. Zbolelo jo je globoko sočutje, zasmilil se ji je in bala se je zanj. „Kaj bo z njim tam zunaj, ko je tako neroden in plah in ko se ne zna okreniti, siromak?... Suvali ga bodo, pehali ga bodo stran in tako se bo izgubil in bo umrl sam in brez človeka, ki bi ga tolažil. Ob poti bo umrl in ljudje bodo hodili mimo in ga bodo suvali...“

Stala je ob postelji, svetilko v roki in solze so ji kapale na odejo.

Zjutraj, preden je šel v žganjarnico, mu je rekla:

„Ostani, Tone, saj ni tako hudo, saj ti ni treba skrbeli... Jaz bom delala, dokler ne dobiš dela... ne bomo stradali...“

Prestrašil se je — že mu je stopala na pot: „Ne hodi!“

— in odgovoril je osorno:

„Ti boš delala? Jaz ne maram, da bi kdo delal zame. Nisem še tako star in slaboten... Pojdem, Francka, za vas bo bolje, tudi zate in za otroke. Pojdem!“

Francka mu ni več branila — gledala je, kako se je tresel od nemira in koprnenja; bala se je zanj in ljubezen se je dramila v srcu...

Šla je k materi po denarja za popotovanje in Mihov se je poslavljval v žganjarnici dolgo vrsto dni. To so bili slovesni dnevi; vsa družba se je bila polastila Mihovih načrtov in upov in pretresovali so jih z veliko resnobo. Zadnji večer je plačeval Mihov in ganljivo prijateljstvo je vladalo v družbi. Vsi tisti, ki so bili že popolnoma vdani in ki so se čutili domače v siromaštvu, so občudovali Mihovega, ali nihče ga ni zavidal in nikomur ni prišlo na misel, da bi si zaželel z njim. Neobrtni, ozki, upali obrazi so se sklanjali čez mizo in so gledali resno in zamišljeno; razgovor je bil iz početka tih in miren, nekaj prazničnega je ležalo v zraku.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Zakasnela ljubezen

TON SELIŠKAR

Hribarjev Luka je imel hudo ženo in je bil zaradi tega velik siromak. Sam sebi se je smilil, in kadar se je naskrivaj duškal v svojem vinogradu s črnino, je vzel svojo ubogo glavo med zgarane roke in takole premišljeval: „Če je vse to res, kar nas župnik uči, da je zgoraj nad nami bog, spodaj pod nami pa hudič, tedaj je moji Jerci sam rogati presukal pamer, da je takšna. Če trdim jaz, da bo iz piščanca kokoš, se ona pridruša, da bo petelin; če pravim, da je krava breja, se stogoti in trdi, da je breja moja glava, če ga popijem en liter, ker sem ga potreben, mi jih Jerca nabrenka pet in še s pestjo mi maha pod nosom ...“

In ni dlje prišel s svojim žalostnim premišljevanjem, ko je že Jerca stala pred njim, nasršena ko osa, in Luka bi se najraje pogreznil v zemljo, ker je dejal doma, da gre kupovat čez hribe v Zapuže panj čebel, na, pa ga je Jerca zalotila v zidanici, da bi se ji noga posušila, preklemski!

„Ali ga boš kozarček, Jerca?“ jo je nagovoril Luka in je mencial z majolko v roki in z enim očesom kukal proti lesi, kako bi jo potegnili med koljem, če bo nevihta prehuda.

Jerca pa vanj kakor osa, kakor sršen, in čeprav je bila huda, je bila še vedno brhka ženica in je bilo zares čudo, od kod se je nabralo v tem telescu toliko togote. Vrgla je roki v boke in odkresala na Luko tako pridigo, da je postal kar majhen.

„Torej tukaj so tvoje čebele, meh ti odri, sraka lažniva, pokora nazarenska, še v grob me boš spravil!“ je regljala, kakor da bi fižol presipala v leseno vedrico. „Vojska je v deželi, ti pa nič, kar na svoj vamp misliš, goba suha!“

Iztrgala mu je majoliko iz rok in jo s treskom postavila na sod in zaklenila zidanico. Potem je capljala Luka ob svoji ženicici proti domu in spotoma jih je slišal še celo rešeto gorkih in pikrih in v svojem žalostnem srcu se je zaklel, da je ta njegova žena hudičevka. Rekel pa ni nobene, kar je Jerco še bolj togotilo in žena si je v svojem razkačenem srcu dopovedovala, da je Luka revna priskuta, mevža, čeprav je velik ko gora in po svoji moči zaleže za dva dedca, z njim pa se ne more postaviti, ker je tapka, da ga vsakdo ovije okoli prsta.

Saj to pa je bilo napak, da sta v zakon treščila dva taka odbijača; eden naphan ko puran, gospodovalen in razšopirjen ter zahteven, pogumen, iznajdljiv in prisrčen, da ga je bila vsa hiša polna, drugi pa tih, cmerav, mevžast, skromen in neodločen, da ga v hiši še čutiti ni bilo. Oba pa sta bila na oko zal par in ničesar jima ni manjkalo, vsega sta imela dovolj: pšenice, krompirja, vina in mesa. Pet let sta že takole živela ob togoti in prisrčnosti in nista imela otrok in oba sta bila drug ob drugem nesrečna in nezadovoljna. Do drugih pa sta bila oba dobra in vsak zase sta bila imenitna človeka.

In tako se je zgodilo, da so v njuno vas prišli tuji vojaki, ker je bila vojna, in čim dlje je trajala vojna, bolj se je Luki v glavi vrtelo, kajti Jerca je bila zdaj nanj še bolj zadirčna. V hišo so začeli zahajati mladi fantje in so z Jerco šušljali in šušljali, in kadar so prišli ti mladi fantje, ga je kam poslala, da je revež kolovratil po vasi ko izgubljen in srce mu je spregovorilo nekaj zoprnega, da je bil jezen na fante, saj je imel Jerco rad, primojduši, in če bo šlo tako naprej, bo vse fante pometal iz hiše! Toda nikoli ni prišlo do tega. Seveda ne, ker je bil Luka takšnega značaja. Ko je nekoč pulil seno nad hlevom za goved, je izpulil puško, in ko je še bolj brskal po senu in jih našel celo rajdo, se je tako ustrašil, da se je kar sesedel na pod, in v glavi se mu je zavrtelo.

„Križana gora, to pomeni smrt na vislicah, če bi Italijani našli to orožje na podu!“ se je zgrozil in jadrno pobasal vse puške v koš, jih potlačil s slamo, da bi jih odnesel pod vas k mlinu in jih potopil v tolmunu.

Skobacal se je po lestvi na tla, Jerca pa koj v koš in je vedela, koliko bije ura. Prebledela je tudi sama, toda ne zaradi pušk, temveč zaradi Luke, pa ga je takoj poslala s košem nazaj na pod in mu je velela puške zakopati globoko pod seno.

„Ti Luka lukasti, ali si kaj videl?“ ga je ostro vprašala Jerca.

„Kakopek, puške, to pomeni vrv — — —“, je jecljal Luka.

„Nič nisi videl! To niso puške, to so cepci! Kaj pa se ti razumeš na puške? In če boš kaj zinil o tej stvari, boš glavo izgubil. Brrr, v hlev in napajati!“

Taka je bila Jerca. Toda srce se ji je vsakokrat stisnilo, kadar je tako govorila z Lukom, in zakričala bi od sreče, če bi se ta korenjaški Luka le enkrat samkrat domislil, da bi s pestjo udaril po mizi in potegnili mevžo iz sebe, saj ga je bilo vendar v kosteh in mesu za dva dedca in lahko bi pomagal vsem tem mladim fantom.

Luka se je plazil kot tat okoli hiše, sovražil je vse te mlade fante, ki so se shajali pri njegovi Jerci in pili njegovo vino. Nekež sta prišla dva italijanska vojaka ponj in sta mu velela iti na poveljstvo. Jerca je dala vojaka piti, smehljala se jima je, vojaka pa okoli nje ko dva petelina, in lepa gospa sem, lepa gospa tja, in ko je Luka ves preplašen odhajal z vojakoma na poveljstvo, ga je še med vrati vprašala:

„Kaj si videl zgoraj?“

„Cepce!“ je odgovoril Luka in se kmalu vrnil.

„Kaj so te vprašali?“ ga je strogo vprašala Jerca.

„Za župana me hočejo postaviti!“

„Kaj si jim dejal?“

„Da bom premislil do jutri.“

„Kaj so te še vprašali?“

„Kaj je to Osvobodilna fronta in če jih je v vasi že kaj v tem društvu.“

„Pa si znal odgovoriti?“

„Jaz nič ne vem. Rekel sem, da bom svojo ženo vprašal!“

Jerca se je naglas zasmejala, takšnemu tepčku, v srce pa se ji je zasmilil, toda zdaj se ni dalo nič popraviti.

Postavila se je predenj in mu požugala, rekoč srdito:

„Samo postani mi župan, pa boš videl rdečega petelina na strehi. Reci jim, da si preneumen za župana!“

„Bom!“ je dejal Luka. Šel je k botru na konec vasi in boter ga je potegnili s seboj v čebelnjak in mu zašepetal:

„Ti, zdaj se bo pa začelo! Ponoči so bili v moji hiši gošarji ali partizani in z njimi so jo potegnili v hosto Jurčkov Janez, Prležev Jože, Miklavžev Tine ...“ Boter je naštel vse fante, ki so zahajali k Jerci, in bilo jih je devet. Vidiš, sakra, na podu pa je bilo tudi devet pušk ...! Potem ga je boter potegnili čisto k sebi in mu še bolj skrivnostno zašepetal: „Ti, Luka, jaz jim bom pomagal, Italijani so mrhe, nimajo kaj iskati pri nas. Tvoja Jerca je tudi z nami in je vsa nora na partizane, veš! Ondan je bila pri meni, pa je jokala in mi zaupala takole: Vse moram skrivati pred Lukom, nič mu ne morem zaupati, ko je taka mevža, močan je pa tako, da bi lahko deset Italijančkov na mah posekal! Sram me je, da imam takšnega moža! No, Luka, ti pa mi v roko sezi, da boš o vsem tem, kar sem ti povedal, molčal kakor grob, saj sem ti boter!“

Luko je prešinila sladka groza. Kakor da bi mu kdo razklal glavo, tako je do dna spregledal sebe in Jerco in krepko je stisnil botru roko, in ko je odhajal, da je vprašal:

„Kdaj pridejo spet gošarji?“

„Nocoj okoli polnoči!“ mu je odgovoril boter in si je prižgal čedro ter odšel v hišo.

Luka pa na svoj dom in na pod. V resnici, pušk ni bilo več pod senom. Stopil je v hišo in dejal ženi:

„Cepce so odnesli!“

„Molče sta večerjala. Luka je izpod čela pogledoval na svojo Jerco in srce se mu je trgalo, ker je bila tako trda z njim. Toda v njem je se v resnici nekaj pretrgalo. Zdelo se mu je, da se njegovo življenje para od tistega, kar mu je razodel boter. Po večerji je poiskal škornje in že jih je pričel vleči na noge.“

„Kaj boš šel s škornji v posteljo?“ ga je vprašala Jerca.

Luka pa molči, reskne v škornje in sname nahrbtnik s klina in reče:

„Odreži mi veliko zaplato slanine, hlebec kruha sem in steklenico žganja!“

Jerca je okamenela. Mar se mu je zmešalo? Kaj ga je pa pičilo zdajle pod noč?

„No, bo kaj?“ je zarentačil Luka.

Jerca je zdrknila na klop, saj takšnega ni videla še nikoli in tudi njo je prevzela sladka groza. Toda napuh, ki se je pet let nabiral v nji, se je sprožil, da je kar bruhnila vanj.

„Ti boš name vpil, ti, ti, tapka slinasta!“ je siknila vanj užaljena, pa vendar presunjena od nekega velikega pričakovanja. „Škornje dol, pa spat!“

Luka pa se je vzravnal in je tako segal soraj do stropa, in ko je zdajle obilila njegov obraz silna odločnost, kakršne še ni bilo v njem, je bil v resnici lep in možat. Pogledal je ženo tako, da se je kar stresla.

„No, bo kaj in naglo?“ je zarentačil.

Jerci so se vse misli zmešale. Nikoli pozneje ni mogla ugotoviti, kaj ji je pognalo naglico v noge. Strah? Ne, ne! To, kar je zdajle storil Luka, ni bil Luka, ampak nov, drug človek, kakršnega si je vedno želela. Že je bi-

luka zaplata slanine odrezana, hlebec v nahrbtniku, in preden je dal Luka še steklenico žganja v nahrbtnik, je natočil dva kozarčka do vrha in dejal Jerci:

„Zbogom, žena, spijva ga na najino srečo!“

Jerca se je stresla, spila je in drhtela in nobena beseda ji ni prišla v grlo; nič ni mogla vprašati, kam gre, po kaj gre v temno noč. Zazdelo se ji je mahoma, da je nekaj navzkriž z njenim srcem, da je bilo vseh teh pet let zavoženih po nekih čudnih poteh, ki so se vijugale na vse strani, samo do njenih src niso nikoli pripeljale. Ta hip pa, ko je stopil Luka v temno noč, so se vratca v njenem srcu odprla — in glej, koraki njegovi, ki so se oddaljevali od hiše, stopajo naravnost v njeno srce. Stekla je na prag, da bi ga poklicala nazaj, toda noč je bila že prazna, le kresnice so se užigale nad travnikom kakor izgubljene večje in daleč za hribi se je oglašala mrtvaška pesem vojne. Nekje za hribi so se fantje in možje topli za našo zemljo, katero je tujec s škornji teptal in jo onečaščal. Mar je odšel Luka med tiste fante, ki so preivali kri za naš preljubi domači kraj —? Kako bi šel, tapka, ko se še svoji ženi ni upal upreti! In Jerca zdaj vidi, da mu je tako sedela na duši kot sovražnik na naši zemlji. Omahnila je na prag, oči so se ji odprle in solze petih let so privrele na dan ...

Luka pa ni šel daleč. Pod šolskim vrtom je legel v travo in čakal trdne, speče noči. In ko je tako čakal, je premislil vso stvar do kraja in tisto zaradi županstva ga je še posebej peklo in dušilo. Kaj vse mu je klestil italijanski oficir! Kako je treba poslušati med sosedi in takoj vsakega ovditi, kako je treba hvaliti italijansko vojsko in papeža, in kako je treba pobrati vse slovenske zastave in jih zažgati ... O ti prekletnik, kaj vse mu je hotel obesiti na županstvo! Ti podla duša, kaj vse je hotel napraviti iz Luke! Izdajalca, da bi soseda ovajal! No, čakaj, betica črna, jaz ti bom že dal župana in izdajalca!

Kdaj pa kdaj je počasi prikreval do konca šole italijanski stražar, dlje pa si ni upal. In ko so v drugo zamenjali stražo, se je Luka splazil tik do zidu. Luči v šoli so že pogasili, ura v zvoniku je odbila polnoč in na tepki pod cerkvi je sedel čuk in grdo ga je bilo slišati. Italijanski stražar je zehal, potem si je požvižgaval, in kadar je čuk zavečal, je glasno zastokal in se stisnil k zidu. In takšnega je Luka zgrabil za vrat s tako silo, da so koščice zahreščale, ne da bi pisnil. Položil ga je na tla, mu vzel puško in prsni pas z najobi, dve bombi, se odplazil proti botrovi bajti naravnost k čebelnjaku. Na mah so ga obstopili temni možje in ga pograbili za roke.

„Stoj, kdo si?“ je siknilo vanj grozeče.

„Hribarjev Luka!“ je dejal mirno Luka.

„Kaj hočeš tu? Si prišel vohunit?“ so ga spraševali.

„Kaj bi vohunil! Stražo pred šolo sem upihnil in zdaj sem vasi!“

Miklavžev Tine, ki je vodil partizansko patroljo, ga je seveda takoj spoznal. Zaskrbelo ga je zaradi tega, ker se mu je vsa stvar z Luko zdela smešna in nevarna, ker bo, cepce, izbrbljal na vasi, koga vse je videl v hosti, tisto o straži pa je preslišal, kajti pri šoli se je iznenada dvignila bela raketa, zaropotale so puške in mitraljez je vžigal prav sem proti čebelnjaku. Partizani so potegnili Luko za seboj globlje v hosto in ostro pazili nanj, da bi jim ne ušel. Nihče mu ni zaupal ...

Čez nekaj dni so partizani napadli posadko v vasi. Luka je bil med prvimi, ki je skočil v šolo. Rohnel je kakor ognjena nevihta in vse se je podiralo pod njegovimi rokami, in ko je v boju poslednja krogla od nekega priletela, ga je pičila v prsi in tovariši so ga odnesli na dom.

Ko je Jerca zagledala Luko v krvi in ko ji je komandir čete dejal, da je bil Luka v napadu najbolj hraber in da rana ni smrtna, se je Jerci vse svet zazabil. Kakor da ji je vse dosedanje življenje padlo v brezno, tako je zdaj zagledala Luko vsega svetlega, lepega in takšnega, kot si ga je želela. Padla je pred njim na kolena, zajela v svoje roke njegov izmučeni obraz in zajokala nad njim od žalosti in sreče.

PARTIZANSKI HUMOR

TOŽBA

Kurir Kanja se je vrnil iz štaba divizije v svojo brigado. Bila je zima in snežna odeja je biha prevlečena z ledeno skorjo.

„Duš, komaj sem prišel do tu!“ je potožil tovarišem. „Vse je tako ledeno, da sem hodil korak naprej, dva nazaj.“

„Ja, kako pa si potemtakaem sploh prišel do tu?“ se je začudil bolničar Urh.

„Hodil sem ritensko.“

ON ŽE VE

Kuhar Tevž je sipal v kotel dvoje vrst fižola: eden je bil plesniv, drugi pa črviv. Pa ga bara mulovodec Vence: „Zakaj pa daješ kuhat ta črvivi in ta plesnivi fižol?“

Od rojstva pikri Tevž mu vrže čez kotel: „No, zato pač, ker če bi dal kuhat samo plesnivega ali samo črvivega, ga noben vrag ne bi maral jesti.“

NESPORAZUM

Kurir Mali je nekeje srečal partizansko patroljo, ki je ujela tri esesovce in jih peljala s seboj.

„Kaj pa boste s temi gadi?“ je vprašal vodjo patrolje.

„V špirit jih bomo dali.“

NASVET

Štabni kurir Gregor je zadnje čase imel slabo prebavo. Nazadnje se je obrnil na odrednega zdravnika.

„Pij vsako jutro na tešče pol menažke tople vode,“ mu je svetloval zdravnik.

„To pijem že teden dni.“

„Res?“

„Res! Naš kuhar jo imenuje kava.“

KRITIKA

Odred je uplenil Lahom lahki minomet. V varstvo in uporabo ga je dobil Cene, ki je trdil, da je pred vojno bil v vojski pri minometalcih. Ko se je odred spet spoprijel s sovražnikom, je imel Cene priložnost, da pokaže svojo minometalsko sposobnost. Ko je izstrelil prve tri mine, a so vse tri sfrčale mimo cilja, je jezno rekel komandir njegove čete: „Vragal Ti nisi minometalec, ampak mimometalec!“

NI MOGEL VERJETI

Odred se je ustavljal v Veliki Loki. Mulovodec Tomaž je pri nekem kmetu dobil nekaj kilogramov koruze za svoje živinče. Medtem ko je skušal obesiti torbo s koruzo muli, ki se je nemirno prestopala in otresala z glavo, ga je opazoval neki bosopeti pobič. Naposlend je dejal: „Tovariš, ne verjamem, da boš mogel stlačiti mulo v tako majhno torbo.“

EDINA LASTNOST

Mitraljezec Tarzan je bil pogumen in borben fant, imel pa je navado, da je rad nergal. Nekega dne je

kuhar Jernej pripravil golaž za kosilo. Ko je Tarzan dobil svoj obrok, je z žlico pomešal po golažu, ga poduhal, poskusil in nazadnje takole ocenil: „Ta tvoj golaž, Jernej, je premalo kuhan, premalo zabeljen, premalo soljen in premalo papriciran. Edino, kar ima dobrega na njem, je to, da ga je premalo.“

KDO IMA PRAV?

V čelo je prišlo nekaj novincev. Ker je četa ravno kosila, je eden izmed novincev vprašal bolničarja Rafra: „Imate dobrega kuharja?“

„Na, poskusi, kar je ravnokar skuhal,“ je rekel Rafra. Zelenec je poskusil in rekel: „Hm, ni slaba tale prežganka!“

„Vidiš, naš kuhar pa trdi, da je to goveja juha.“

PARTIZANSKO IME

Ko je Tine prišel v partizane, mu je komisar bataljona rekel: „Tvoje partizansko ime bo Snežnik.“

Tine, ki je bil doma na Kranjskem in ki je bil „lokalpatriot“, pa je rekel: „Če že moram imeti ime kake gore, tovariš komisar, potem mi daj ime kake kranjske, ne pa notranjske gore.“

Komisar se je zazrl v Tineto vedno nekam oložno obličje, nato pa dejal: „No prav. Imenoval se boš Žalostna gora.“

KLJUB TEMU ...

Spopad z Nemci ... Komandir čete Simon opazi, da je mitraljezec na desnem krilu utihnil. Pohitel je tja.

„Ja, zakaj pa ne streljaš, Ris?“

„Municije mi je zmanjkalo, tovariš komandir.“

„Nič zato, streljaj, kljub temu!“

PRIMERJAVA

Mitraljezec Sokol je med hajko rekel svojemu pomočniku Gorazdu: „Moj oče, ki je bil v prvi svetovni vojni, je nekoč dejal: ‚Vsaki vojski so potrebni: menaža, rum, tobak, uši in sovražnik.‘“

Gorazd je globoko vzdihnil in rekel: „V našem bataljonu pa že tretji dan imamo samo zadnji dve stvari.“

ZAČUDENJE

Vasja in Mitja, kurirja z neke karavle, sta prišla k terenski kurirki Mojci, da bi ji oddala nekaj pošte. Mojca je dala vsakemu kos kruha in skodelo kave. Ker ni imela dovolj mleka za oba, ga je vlila samo v Vasjevo skodelo. Medtem ko je Vasja izročal Mojci pošto, je Mitja zamenjal skodeli, ki sta stali na mizi, in začel počasi piti kavo. Ko je hotel Vasja seči po svoji skodeli, je osupnil.

„Kaj gledaš tako debelo?“ ga vpraša Mitja.

„Čudim se, kako neki si mogel vzeti mleko iz moje kave.“

Ludvik Kosmina

● Več tujih gostov

V času od novembra 1967 do oktobra 1968 je bilo v Avstriji zabeleženih 64,1 milijona turističnih nočnin, to je za 3,9% več kot v istem obdobju prejšnjega leta. Število nočnih inozemskih turistov je naraslo za 7,4% na 46,3 milijona, nasprotno pa je število nočnih domačih turistov nazadovalo za 4,2% na 17,7 milijona. Devizni dohodki so se povečali za 12,8% ter so znašali 16.723 milijonov šilingov. Prav tako pa so se v omenjenem obdobju povečali tudi devizni izdatki, in sicer za 26,7% ter so znašali 6336 milijonov šilingov. Zanimivo pri tem razvoju je vsekakor dejstvo, da je zmogljivost turističnih obratov kljub naraščanju števila nočnin še naprej nazadovala, namreč od 28,4 na le še 26,5%, kar nedvomno dokazuje, da so tudi širjenju turističnih podjetij postavljene meje.

● Humani program SPO

S svojo prvo zdravstveno-politično konferenco, na kateri so zdravniki in drugi strokovnjaki razpravljali o raznih problemih ljudskega zdravstva, je Socialistična stranka Avstrije začela veliko kampanjo za izdelavo posebnega humanega programa, ki ga bo — kakor pred nedavnim svoj gospodarski program — objavila kot alternativni predlog k načelom sedanje ÖVP-jevske vladne politike. Pod naslovom „Človek v središču“ bodo v tem programu izdelani konkretni predlogi za reševanje posameznih področij ljudskega zdravstva. Prvi konferenci bo čez nekaj tednov sledila še druga, potem pa bodo delo nadaljevali v delovnih krožkih, tako da bo ob koncu spomladi 1969 izdelan jasen zdravstveno-politični koncept kot del obsežne alternative SPO.

● Občinske volitve

Na Nižjem Avstrijskem so zadnje nedeljo v 26 občinah volili nove občinske odbore. Največ glasov, namreč 18.695, je dobila SPO, za ÖVP-jevske liste pa je bilo oddanih 18.620 glasov, medtem ko je FPÖ zgubila skoraj polovico svojih glasov.

● Rekord tobačne tovarne

Doslej največji uspeh v 97 letih obratovanja je tobačna tovarna v Ljubljani zabeležila s svojo cigareto „Filter 57“, katere proizvodnja se je povzpela že na milijardo. Te cigarete iz ljubljanske tovarne so močno razširjene po vsej Jugoslaviji ter je morala tovarna vključiti v proizvodni program še nov stroj, če hoče zadostiti čedalje večjemu povpraševanju. Pri tem pa je treba upoštevati, da stroji, na katerih izdelujejo cigarete „Filter 57“, tečejo noč in dan v treh izmenah; kljub temu so omenjene cigarete v raznih krajih postale „blago pod prodajno mizo“.

● Elektran Trbovlje II

Zadnje nedeljo je začela obratovati termoelektrana Trbovlje II, ki bo s svojo zmogljivostjo 125 megavatov dajala na leto približno 750 milijonov kWh električne energije, porabila pa bo okrog 600.000 ton premoga. Za gradnjo, ki je bila dokončana v 37 mesecih, je bilo porabljenih več kot 200 milijonov dinarjev. Z dograditvijo nove termoelektrarne Trbovlje II se bo preskrba z električno energijo v Sloveniji spet bistveno izboljšala.

● Velikanka v Plnici

Svetovna znanim smučarskim skakalnicam v Plnici se je letos pridružila nova velikanka, na kateri bodo prvi smučarski poleti meseca marca 1969. Skakalnico je projektiral inž. Lado Gorinšek, ki je dal naslednje podatke: od začetka izteka, ki je sam dolg 200 metrov, torej od dna do odskočnega mostu je 280 m, od tod do vrha zaležišča pa še 65 m, medtem ko je zaležišče dolgo 140 m, kar pomeni, da je skakalnica visoka 186 m. Strokovnjaki napovedujejo, da bodo na novi skakalnici možni skoki do 160 metrov, zato je pričakovati, da bo že na prvi prireditvi postavljen nov svetovni rekord.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Veselo melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevu — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavnih orkestri, slavnih dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.
Sobota, 30. 11.: 6.09 Vesele melodije — 9.00 Smešni odliki — 10.56 Lepi glas — 13.00 Srečanje v Avstriji — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Avstrijska literatura danes — 15.00 Komorni koncert — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Domovina Avstrija — 20.00 Portret — 21.00 Komorni koncert — 22.10 Jaz — 22.45 Resni pesniki, enkrat drugače — 23.10 Mala nočna glasba.
Nedelja, 1. 12.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 11.50 Iz gledališča — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.10 Advent — 20.00 Koncert družbe prijateljev glasbe — 22.10 Črni sen — 22.50 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.
Ponedeljek, 2. 12.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Po sledih stare Avstrije — 20.00 Zabavna glasba — 21.00 Glasbeni feljton — 21.30 Čas, v katerem živimo — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.
Torek, 3. 12.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Kritika filozofskega egoizma — 17.10 Raziskovalci na obisku — 18.00 Proračunska razprava v parlamentu — 19.35 Pogled v umetnostne revije — 19.45 Pevski koncert — 20.00 Za in proti — 21.00 Prizor — 21.20 Klavirska dela Franza Schuberta — 23.20 Eksperimentalna glasba.
Sreda, 4. 12.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Inozemski pripovedniki — 17.10 Kvantni molekule, življenje — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 proračunska razprava v parlamentu — 19.35 Življenje s knjigami — 20.00 „Il re pastore“, opera — 22.20 Kriminalna igra — 23.10 Mednarodna tribuna skladateljev.
Četrtek, 5. 12.: 6.05 Preden odidete — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Mnogokrat zasrnavano 19. stoletje — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 Šanson — 20.00 Bodočnost od včeraj — 21.00 Sonatina — 21.15 V žarišču — 22.10 Srečanje v pogovoru — 22.30 Kraljica instrumentov.
Petek, 6. 12.: 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Vesela pripovedka — 17.10 Pomembni znanstveniki — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Veliki nemški romani — 20.00 Radijska igra — 21.15 Glasbene šarade — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zvečer jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.
Sobota, 30. 11.: 5.50 Obvestila za kmetijske delavce — 7.55 Naš hišni vrt — 8.15 Priljubljene melodije — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za ljubitelje znamk — 14.20 Kjer prepeva, tam ostanemo — 15.00 Koroški roman — 15.30 Koncert po željah — 18.00 Za delovno ženo — 18.40 Koroški visokoškolski tedni — 20.10 Vesel večer — 22.25 Plesna glasba po naročilu.
Nedelja, 1. 12.: 6.10 Orgijska glasba — 7.35 Pisani zvoki — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Nedeljski zabavni koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Oglevalo Mesnega gledališča — 13.25 Glasben koncert — 13.45 Koroška lovka ura — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Hans Sima — 20.10 „Dežela smehljaja“, opereta.
Ponedeljek, 2. 12.: 5.05 Godba na pihala za začetek dneva — 9.30 Dom in šola — 11.00 Barbara, bodi previdna — 13.05 Tedenski komentar — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Pisemstva domovine — 15.15 Koroški knjižni kotic — 19.15 Utopija kot pogoj družbene kritike — 20.10 Radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov.

Sadna drevesca vseh vrst — češpljina in slivna po močno znižanih cenah — jagodičje in vinske trte oddaja drevesnica

MARKO POLZER
p. d. Lazar pri Št. Vidu v Podjuni.

šča — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.10 Advent — 20.00 Koncert družbe prijateljev glasbe — 22.10 Črni sen — 22.50 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.
Ponedeljek, 2. 12.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Po sledih stare Avstrije — 20.00 Zabavna glasba — 21.00 Glasbeni feljton — 21.30 Čas, v katerem živimo — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.
Torek, 3. 12.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Kritika filozofskega egoizma — 17.10 Raziskovalci na obisku — 18.00 Proračunska razprava v parlamentu — 19.35 Pogled v umetnostne revije — 19.45 Pevski koncert — 20.00 Za in proti — 21.00 Prizor — 21.20 Klavirska dela Franza Schuberta — 23.20 Eksperimentalna glasba.
Sreda, 4. 12.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Inozemski pripovedniki — 17.10 Kvantni molekule, življenje — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 proračunska razprava v parlamentu — 19.35 Življenje s knjigami — 20.00 „Il re pastore“, opera — 22.20 Kriminalna igra — 23.10 Mednarodna tribuna skladateljev.
Četrtek, 5. 12.: 6.05 Preden odidete — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Mnogokrat zasrnavano 19. stoletje — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 Šanson — 20.00 Bodočnost od včeraj — 21.00 Sonatina — 21.15 V žarišču — 22.10 Srečanje v pogovoru — 22.30 Kraljica instrumentov.
Petek, 6. 12.: 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Vesela pripovedka — 17.10 Pomembni znanstveniki — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Veliki nemški romani — 20.00 Radijska igra — 21.15 Glasbene šarade — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Glasba z Dunaja.

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski navsveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentariji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.
Sobota, 30. 11.: 6.00 Dobro jutro — 7.20 Danes za vas — 8.05 Mladina in praznik — 9.05 Zabavne melodije — 10.05 Spomini stari 25 let, reportaža — 10.40 Slovenske umetne pesmi poje Komorni zbor RTV Ljubljana — 11.15 Iz slovenske lahke simfonične glasbe — 12.10 Opoldanski spored zabavne glasbe — 13.15 V narodnem tonu — 14.05 Vedre melodije — 15.05 Človek današnjega časa — 15.35 Iz domačih operet — 16.00 Plesni orkester RTV Ljubljana — 16.30 Kako bodo letos smučali — 17.05 Ples ob petih — 18.00 Iz ljudskega humorja jugoslovanskih narodov — 18.40 Rado Simoniti: Ljubzenske pesmi za tenor in orkester, solist Rudolf Franc — 19.15 Godala v ritmu — 20.00 Sobotni zabavni mozaik — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.
Nedelja, 1. 12.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Novo mesto vabi štajersko — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Vedri zvoki — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Veseli planšarji — 16.15 Humoreska tedna — 16.30 Popularen spored opernih arij — 17.05 Priljubljene slovenske popevke — 17.30 Radijska igra — 18.30 Talihov kvartet iz Prage — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.15 Serebnadi večer — 23.15 Zaplešimo.
Ponedeljek, 2. 12.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cicibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Igra violinist Nathan Milstein — 12.40 Koncert pihalnih orkestror — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Koncert Komornega zbora RTV Ljubljana — 17.05 Iz opere „Julij Cezar“ — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Edvin Fliser — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.
Torek, 3. 12.: 8.08 Opera matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Zabavna glasba — 12.10 Poje baritonist Vladimir Ružjak — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbeno udejstvovanje mladih — 14.25 Koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Igra simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V tork nasvidenje — 18.45 Človek in narava — 19.15 Poje Jožica Svete — 20.00 Radijska igra — 21.00 Pesem godal — 21.15 Deset melodij, deset pevcev — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 France Prešeren: Romance — 23.15 Plesni orkestri in ansambli RTV Ljubljana, Beograd in Zagreb.
Sreda, 4. 12.: 8.08 Skladbe iz stare Francije — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz glasbenih šol — 9.45 Poje Ljubljanski oktet — 12.10 Orkester Češke filharmonije — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odih — 14.35 Voščila — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Naši umetniki igrajo skladbe Erica Satljeja — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Lahko noč z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.
Četrtek, 5. 12.: 8.08 Opera matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Iz opere „Ero z onega sveta“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Mladina poje — 14.25 Operetne melodije — 14.45 Mehurčki — 15.40 Pianistka Sonja Pahorjeva — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Iz naših studiov — 18.45 Kulturni glasov — 19.15 Poje Ratko Irgolič — 20.00 Četrtni večer domačih pesmi

Torek, 3. 12.: 5.05 Godba na pihala — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Priljubljene melodije — 9.30 Ljudske pesmi in plesi — 10.05 Kaj lahko postanem — 11.00 Godci, zaigrajte — 13.45 Iz deželnega prosvetnega programa — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Otroška telovadba — 18.00 Koroška visokoškolsko pospeševanje — 19.15 Sliši pesmica — 20.10 Orkestralni koncert — 21.30 Robert Stolz dirigira.
Sreda, 4. 12.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 8.15 Priljubljene melodije — 9.45 Veselo in zabavno — 11.00 Priskrbe melodije — 15.00 Upor mišljenja — 15.15 Koroški avtorji: Gerhard Glawischnig — 15.30 Klavirska glasba iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine — 17.10 Operetne melodije — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Avstrija je zvezna država: Predarlska — 21.00 Za prijatelja planin — 21.15 Nogometna tekma Real Madrid — Rapid.
Četrtek, 5. 12.: 5.05 Dunajske melodije — 8.15 Priljubljene melodije — 9.00 Avstrijske usode — 9.30 Ko stojim na višini — 11.00 Tihe ure — 15.00 Ura pesmi — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Lovska ura — 21.00 Diletto musicale.
Petek, 6. 12.: 5.05 Ljudske viže — 8.15 Priljubljene melodije — 9.30 Evropska zborovska glasba: Švica — 10.15 Celo leto smo veseli — 10.45 Analiza izbire poklica — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 In ljudje so tako prijetni — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo zaigrano — 20.10 Koroška lovka ura — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.25 Pogled k sosedu.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 30. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Igrajo „Veseli hribovci“.
Nedelja, 1. 12.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 2. 12.: 14.15 Informacije — Žena, družina, dom — 18.00 Pokoncilski pogovor.
Torek, 3. 12.: 14.15 Informacije — Od tedna do tedna na Koroškem — Športni mozaik.
Sreda, 4. 12.: 14.15 Informacije — Za gospodarstvo — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.
Četrtek, 5. 12.: 14.15 Informacije — Koroška poje in igra — Pet minut s starši.
Petek, 6. 12.: 14.15 Informacije — Za krmilom — Kulturna panorama.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski navsveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentariji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.
Sobota, 30. 11.: 6.00 Dobro jutro — 7.20 Danes za vas — 8.05 Mladina in praznik — 9.05 Zabavne melodije — 10.05 Spomini stari 25 let, reportaža — 10.40 Slovenske umetne pesmi poje Komorni zbor RTV Ljubljana — 11.15 Iz slovenske lahke simfonične glasbe — 12.10 Opoldanski spored zabavne glasbe — 13.15 V narodnem tonu — 14.05 Vedre melodije — 15.05 Človek današnjega časa — 15.35 Iz domačih operet — 16.00 Plesni orkester RTV Ljubljana — 16.30 Kako bodo letos smučali — 17.05 Ples ob petih — 18.00 Iz ljudskega humorja jugoslovanskih narodov — 18.40 Rado Simoniti: Ljubzenske pesmi za tenor in orkester, solist Rudolf Franc — 19.15 Godala v ritmu — 20.00 Sobotni zabavni mozaik — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.
Nedelja, 1. 12.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Novo mesto vabi štajersko — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Vedri zvoki — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Veseli planšarji — 16.15 Humoreska tedna — 16.30 Popularen spored opernih arij — 17.05 Priljubljene slovenske popevke — 17.30 Radijska igra — 18.30 Talihov kvartet iz Prage — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.15 Serebnadi večer — 23.15 Zaplešimo.
Ponedeljek, 2. 12.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cicibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Igra violinist Nathan Milstein — 12.40 Koncert pihalnih orkestror — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Koncert Komornega zbora RTV Ljubljana — 17.05 Iz opere „Julij Cezar“ — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Edvin Fliser — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.
Torek, 3. 12.: 8.08 Opera matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Zabavna glasba — 12.10 Poje baritonist Vladimir Ružjak — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbeno udejstvovanje mladih — 14.25 Koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Igra simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V tork nasvidenje — 18.45 Človek in narava — 19.15 Poje Jožica Svete — 20.00 Radijska igra — 21.00 Pesem godal — 21.15 Deset melodij, deset pevcev — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 France Prešeren: Romance — 23.15 Plesni orkestri in ansambli RTV Ljubljana, Beograd in Zagreb.
Sreda, 4. 12.: 8.08 Skladbe iz stare Francije — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz glasbenih šol — 9.45 Poje Ljubljanski oktet — 12.10 Orkester Češke filharmonije — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odih — 14.35 Voščila — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Naši umetniki igrajo skladbe Erica Satljeja — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Lahko noč z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.
Četrtek, 5. 12.: 8.08 Opera matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Iz opere „Ero z onega sveta“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Mladina poje — 14.25 Operetne melodije — 14.45 Mehurčki — 15.40 Pianistka Sonja Pahorjeva — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Iz naših studiov — 18.45 Kulturni glasov — 19.15 Poje Ratko Irgolič — 20.00 Četrtni večer domačih pesmi

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 30. 11.: 15.45 Za otroke — 15.55 Kaj lahko postanem — 16.25 Za družino — 17.00 Mestni pogovori — 18.05 Od tedna do tedna — 18.25 Poročila — 18.30 Glave z glasbo — 19.00 Očarljiva Jeannie — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Komentar dr. Portischa — 20.15 Dober večer v Avstriji — 21.30 Športni žurnal — 22.00 Čas v sliki — 22.10 Nočni program: Zorro udari.
Nedelja, 1. 12.: 16.30 Za otroke — 17.25 Kontakt — 17.35 Jonny — 18.00 Iz moje knjižnice — 18.30 Oknar: Trst — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.00 Tom Sawyer in Huckleberry Finn — 21.30 Advent — 21.55 Čas v sliki.
Ponedeljek, 2. 12.: 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 19.00 Francoski zakon — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Solo za ONCEL — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Bogi ma veliko imen — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Na begu — 22.50 Iz parlamenta.
Torek, 3. 12.: 18.00 Angleščina — 18.25 Poročila — 18.30 Za kmetijstvo — 19.00 Evropski feljton o denarju — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Obzorja — 21.00 Božji mož — 22.25 Čas vsi liki — 22.35 Iz parlamenta.
Sreda, 4. 12.: 10.00 Kaj lahko postanem — 10.30 Šolska oddaja — 11.00 Obzorja — 11.45 77-Sunset-Strip — 17.00 Zlati ptič — 17.35 Za mladino — 17.55 Lassie — 18.25 Poročila — 18.30 Kultura aktualno — 19.00 Tammy — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Enega samega dne — 22.00 Prosimo, odložite — 23.00 Čas v sliki — 23.10 Iz parlamenta.
Četrtek, 5. 12.: 10.00 Kaj lahko postanem — 10.30 Avstrijski portret — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Vesoljsko potovanje — 18.00 Italijanshina — 18.25 Poročila — 18.30 Šport — 19.00 Decernat M — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Zlati strel — 21.45 Čas v sliki — 21.55 Nočni studio.
Petek, 6. 12.: 10.00 Na obisku pri Wernerju Bergu — 10.30 Razmišljanje se obrestuje — 11.00 Nesrečnež — 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 18.50 Gotovo vas bo zanimalo — 19.00 Skok iz oblakov — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Aimee — 21.05 Časovni dogodki — 22.05 Čas v sliki — 22.15 Glasba pred polnočjo.

TV JUGOSLAVIJA

Sobota, 30. 11.: 15.00 Šport — 17.00 Narodne pesmi in plesi — 18.00 Reportaža — 18.20 Otroci pojo republiko — 18.50 Ples v črnem, balet — 19.20 Reportaža — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.35 Malo za šalo, malo za res — 22.00 Serijski film — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila.
Nedelja, 1. 12.: 9.10 Oddaja za madžarsko manjšino — 9.30 Dobro nedeljo vošč